

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek och är fritt att använda. Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitized at Gothenburg University Library and is free to use. All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text. This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

ILLUSTRERAD TIDNING

GRUNDLAGD AV

FÖR KVINNAN OCH HEMMET

FRITHIOF HELLBERG

SÖNDAGEN DEN 24 APRIL 1921.

HUVUDREDAKTOR:
ERNST HÖGMAN.ANDRE REDAKTOR:
EBBA THEORIN.

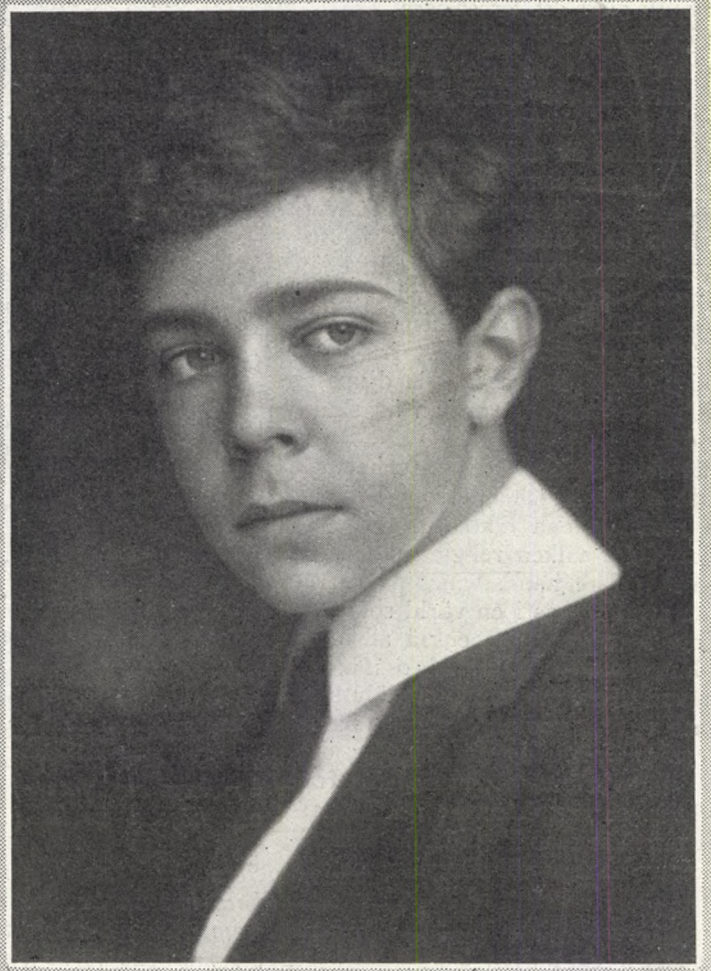
TVÅ FURSTEBARN.

PRINSESSAN INGRID

DET ÄR NOG INTE OFTA, FOTOGRAFEN LYCKAS på ett så fint och säkert sätt få fram ett barns själ och väsen som i de här återgivna porträtten av två av kronprinsens barn, prinsessan Ingrid och prins Gustaf Adolf. Och inte heller ofta har han väl tillfälle att avbilda ett så idealiskt syskonpar. Den lilla furstedottern, som för några veckor sedan fyllde elva år, tycks redan i förtid ha över sina drag och sitt väsen fått allt det ljuva och drömmande, som under några korta år kan göra även en liten flicka i lumpor till liksom en liten

prinsessa. Och hennes bror, som den 22 april blev femton år, har det mera kraftigt skurna ansikte, som bör vara en gosses. Det allvar, som kanske aldrig är så vackert som när man möter det i ett barnansikte, har han inte bara på fotografiet: de som kommit i beröring med honom, tala om hans inåtvända, reflekterande natur, som drar honom till boken.

PRINS GUSTAF ADOLF

15 år den 22 april. — Ateljé Jæger foto.

EN BOK OM FRÖDINGS GRALSÖKARDIKTNING.

AV ALGOT WERIN.

NÄR GITARR OCH DRAGHARMONIKA kom ut, frånkände en i övrigt välvillig recensent dess diktare "större poetiskt djup". Under det att Nietzsche — det är inte tillfälligtvis hans namn nämnes här — inte tröttnade att upplysa alla och envar om att han givit sin tids mänsklighet dess djupaste, ödesdigraste böcker, var Fröding från början rätt osäker på sig själv. Till den nyss anförda kritiken anmärkte han skeptiskt och stillsamt: "Jag vet icke vad poetiskt djup är, jag, och har funderat mycket över den saken." Om hans funderingar ledde till bestämt resultat är ovisst; det torde vara ungefär lika svårt att ifrågasätta den Frödingska diktens djup som själva livets. Den tvärsäkre recensenten är emellertid i så mån att ursäktas som han uttryckte en gängse uppfattning. Som vi minnas fäste man sig till en början allmänt vid den sida hos Fröding, som hade till representanter den fumligt putslustige August Kalsonn och Hans Sax, Karlstadstidningens rolighetsminister. Han blev närmast populär genom dikter som han själv något orättfärdigt förliknade vid clownen Povro Fjaskos kaprioler, ja, som han en gång, då Farväll i ett mindre lämpligt ögonblick fördes på tal, förargad döpte till "marknadsskrammel". Det vore dock ingen mening med att kalla dessa ting ytliga, därför att de äro lustiga och enkla. Att den folkligt drastiska Kalle Gla må sola rymmer något av samma innehåll som Sagan om Gral, påpekar Olle Holmberg fyndigt och djärvt i ett på Albert Bonniers förlag nyutkommet arbete om *Frödings mystik*. Lika överraskande låter han oss i En studentflicka återfinna teosofernas djupsinniga lära om Karma, vedergällningens lag, i den mest vardagliga formulering:

Det goda en gjort det får en igen,
för ont, som en gjort, får en pina.

Kalle gla må sola är alltigenom vattenklar, och det är först ett beväpnat öga som ser gralstenen skimra på djupet. Sagan om Gral återigen är bräddfull av dröm och mystik och tarvar den kommentar som Olle Holmberg givit. När man tagit del av hans arbete, vari Frödings tyngre och dunklare dikter belysas från olika håll, inser man kanske bättre än förut sanningen i Karlfeldts avskedsord vid skaldens grav, vilka stå som bokens passande motto: "Det var för honom ett fruktansvärt personligt allvar det gällde; de djupaste frågorna ville han reda ut, om han än skulle förgås därvid."

Det var de eviga spörsmålen om enhet och mångfald och om gott och ont som Fröding så envetet grubblade och diktade över. En allvarlig sökare, för vilken religionen var liv och inte ritual, måste han stanna inför frågan: hur kan synd finnas i en värld som styres av en inte bara god utan också allsmäktig Gud? Hur kan Gud förebrå oss något eller över huvud döma oss, när han själv skapat oss sådana vi äro, skröpliga och lastbara? I Herran steg över Korasan slungar den förbannade i vild förtvivlan den hädiska frågan i ansiktet på sin domare; i kriminalhistorian "Från Värmland" (Reconvalescentia) anmärker mördaren till fängelseprästens botpredikan:

Vem gjord oss skröppli tå då dåra lere
satt han kunn gör oss varrer; han där nere?
va fan à fan, vem Gu à Gu?

För Fröding, vars dagliga liv var en

brottnings med dunkla drifter, gjorde sig den moraliska dualismen ytterst kännbar, och detta drev honom att så enträget söka en enhet bortom gott och ont. I en tidig dikt som Hydra, vilken just skildrar denna brottnings, håller han ännu fast vid de urgamla budordens klara och stränga maning till mänskan att tämja "det lågas makt" inom sig, men redan i den märkliga dikten En fattig munk från Skara drömmer han om en kommande lycklig tid, "då ingen är ond och ingen är god". Den nya lära som den av människor utstötte munken lärt av djuren och växterna sökte Fröding, under växlande hopp och tvivel, begrunda och utbilda. Liksom Nietzsche i Sils Maria, "6000 fot över havet och mycket högre över alla mänskliga ting", i ett ögonblick av överspanning först skönjde Zarathustra-tanken om den eviga återkomsten, så trodde sig Fröding ett tiotal år se-

Den tystaste av timmar.

Ur Dikter om Maria Magdalena av
Jane Gernandt-Claine.

I.

DET VAR den tystaste av tysta timmar,
ty Herren hade talat. Och de vida
och stumma rymderna, som ligga slutna
från evighet till evighet, de tycktes
ha kommit jorden närmare att leva
och stråla utav detta ena: Kristus.
Det var den tystaste av tysta timmar,
och alla hjärtan bävade av lycka
och alla själar vidgades av längtan
och hoppets lyftning. Själv stod Herren
Kristus

som genomstrålad av kristallklar stillhet
och hög förvisning, ensam bland de många,
långt borta och dock mitt ibland dem. Sakta
han sänkte sina ögon, och den blicken
föll dröjande och mild på Magdalena
och mötte hennes eget uttryck, bräddat
av värmestrålarna från hennes hjärta:
"Se, Herre Kristus", viskade hon, "fattig
långt mera än de armaste på jorden
jag kommit till dig mitt i livets fullhet
och överflödet av de många löjen
jag kunde plocka som man plockar rosor.
Min själ var sjuk av stundens kvava oro,
och knäppt jag visste varför. Ej jag visste
det ondas innebörd och djup, o Herre,
förrän Du gav mig hela evigheten
till läkedom och lärde mig att blicka
mot ensamheten med min Gud och Konung!"

II.

Som döden stark . . .

Som döden stark, som döden stor och stilla
kom känslornas förvandling.
Som döden dunkelt kom det överhöga
att allt hon fick från Mästarn, varje gnista
i själens eld, fast ej hon fattat djupet
och höjden av hans höghet.

Som döden stark, som döden outgrundlig
kom hennes känslas allmakt.
Som döden dunkelt var det alltför tunga
att markens törne skulle stinga Herran,
när tyst vid varje steg sitt eget hjärta
hon lade för hans fötter.

nare, strax efter det första stora sjukdoms-
utbrottet, se den dyrbara gralklenoden glänsa
till inom räckhåll. Mot slutet av år 1894
förklarar han i ovanligt bestämda ordalag för
system Cecilia Fröding att han "funnit ut
världsreligionen". Av brevet framgår att det
sexuella problemet varit utgångspunkten för
hans allenhetsdrömmar; det är främst i detta
hänseende han känner ett personligt be-
hov att få frågan om dygd och last löst för sig.

Men Fröding var aldrig stadig i tron. Ett
par månader senare bekände han med sin
vanliga modesti för systemen: "Mina stolta
religionsdrömmar är inte heller just så vissa,
men jag har fått sikte på större vidder och
djup än förr, tror jag. Det kan bli poesi,
om inte annat." Fröding synes av detta ut-
talande att döma ha insett att uppfattningen
av allt existerande som gott och skönt kan
ha estetisk räckvidd, utan att därför ha prak-
tisk. Att det i det verkliga livet aldrig går
att suddas ut gränslinjen mellan gott och ont
fick han själv erfara. Just vid denna kriti-
ska tidpunkt, i början av 1895, erkände han
att det gått galet, när han givit sina böjelser
lösa tyglar. Störst är visserligen, förklarade
han i ett brev, den naturliga, fördomsfria
kärleken till allt som har liv, men när denna
inte kan nås, måste man ta sin tillflykt till
plikten. För egen del trodde han sig ha fun-
nit att en viss moralisk självregim bekom
honom bäst. Erfarenheten upprepades under
den nya krisen 1896, varom han skriver till
systemen: "Min urspårning berodde väl när-
mast på min nya frihetsdrift efter den spä-
kande puritanska självgymnastik jag under-
kastat mig. Möjligen finner jag till sist har-
monien." Citatet blottar helt den grund ur
vilken Frödings ömsom sublima och triviala
gralsökardiktning spirat upp. Gral var för
honom inte allenast en vacker symbol för
en poetisk tanke, han sträckte själv ut hän-
derna efter dess underbara hälsodryck, lik-
som den sjuke trår efter livselixiret.

Poesi blev det emellertid av Frödings dröm
om världsharmonien, underbart skimrande
och svåråtkomlig som graldrycken själv. I
det centrala dikverket Stänk och flikar stäl-
ler han oss med ett mäktigt grepp inför de
vidder och djup, om vilka han talat. Men
att uppträda med evangelistens och profetens
later låg inte för Fröding; redan i diktsam-
lingens titel ger han med karaktäristisk an-
språkslöshet en antydning om sin brist och
osäkerhet. Den som under reconvalescensens
efterhöst diktade "Tvivlet", blev aldrig på
allvar varken teosof eller nietzschean:

Det vissa, det kända,
för mången som kallas profet,
för mig är: kanhända,
kanhända jag tror att jag vet.

Den blinda tron var över huvud aldrig
Frödings; han var själv den frie anden som
aldrig lät korka in sig i kung Salomos flaska
(Salomos inregel). Med vilken överlägsen
humor har han inte fattat sin casus i gestal-
ten av Magister Blasius, om vilken det he-
ter att han med väl mycken förhävelse trod-
de sig kunna på egen hand leta ut något med
hans egna önsknings överensstämmande. Det
är två ting som framför allt göra Frödings
storhet: hans absoluta ärlighet och hans fria
hållning mot människor och livsproblem.

Ingen kunde vara mindre doktrinär än

Förnämsta lärsanstalt för kvinnligt handarbete.

Undervisning i: Klädsöm, Fransk linnesöm, Barn-
kläder, Konstbroderi m. m. Beställningsavd. för
klädningar och lingerie. Anmälningar dagligen 10—
5. Prospekt på begäran. 6 trielever.

S:ta Birgittaskolan

Allm. tel. 51 90.

— Grundad 1910 —

Riks tel. 141 08.

Regeringsgatan 19—21, Stockholm

Textilavdelningen.

Uppritade och påb. arbeten. Gardiner, Kuddar,
Dukar, Spetsar och Linnebatist, Monteringar av
arbeten. Stort urval av äkta spetsar även antika.
EMMY KYLANDE.

WIENS EUGENIE SCHWARZWALD.

NÅGRA ORD OM EN AV DONAUSTADENS FRÄMSTA VÄLGÖRARINNOR.

FÖR OSS SVENSKAR, SOM KUNNA GLÄDJA oss åt att ha fått göra så mycket för Wien, i hopp att kunna rädda dess framtid och säregna kulturvården, torde det äga sitt särskilda intresse att erfara något litet av vad wienarna själva gjort för räddningen av sin stad.

Ganska nyligen sade man mig i Berlin, att om där finnes en enda människa sådan som Wiens Eugenie Schwarzwald, skulle det se annorlunda ut i den tyska rikshuvudstaden. Men där ha de ledande personligheterna i kärleksverksamheten antingen tröttnat eller av andra skäl måst träda tillbaka.

Före världskriget var Eugenie Schwarzwald på besök i vårt land, och redan då uppmärksammades hon av de svenska tidningarna, och hennes porträtt gick genom pressen. Men sedan dess ha vi ej fått höra alltför mycket om henne, och dock är det väl först under den lidandets tid, vilken det nya Österrike genomkämpar, som en sådan personlighet som Eugenie Schwarzwald kan slå ut i full blomning.

Hon hör först och främst till de människor, som leva livet efter de största linjer, med en vid blick och den friaste åskådning, oberört av allt politiskt och religiöst ståndpunktstagande. Hon är ensam den, som håller samman ett jätteföretag till medelklassens och proletarietets räddning, med en fenomenal organisationsförmåga, en sällan svikande människokänedom, ett otroligt minne och ett varmt intresse för det största som för det minsta. Varje månad samlar hon in en miljon Kronen, och varje månad ger hon ut lika mycket, men aldrig har hon därför låtit förmärka sorg för morgondagen.

Till allt detta bidrager främst hennes starka, obrutna hälsa, som förlänar henne den fullaste glädje åt livet samt förmågan att binda vid sig och sitt lyckliga hem en inflytelserik och mäktig vänkrets; att av sina lyckligare lottade medmänniskor suggerera fram ekonomiska understöd och annan hjälp samt att ingjuta arbetsglädje hos den stora stab av medhjälpare, över vilken hennes suveränitet är den enda makt, som vill och kan utöva den direkta ledningen.

Vid sin dagliga mottagning möter hon 100, 200, 300 nödställda, med de mest skilda önskingar och behov. Alltid glad och flickaktig. Är någon förlagen inför henne, bryter hon en av de många tacksamhetens blommor, som ständigt omgiva henne, och fäster på den obekante. Hon vet, att varje liten kärlekshandling inger självförtroende hos den svage, och sålunda lockar hon fram de tveksamma orden. Hennes svar bli klara, vänliga och korta. Huvudsaken är, att det går fort. Och under tiden äro två eller tre av hennes sekreterare sysselsatta med att göra erforderliga anteckningar.

Ofta är hon färdig med en ögonblicklig utväg. Förf. kan icke exakt angiva, huru mycket av hennes egen garderob, som bäres av andra, men själv kan

Eugenie Schwarzwald.

hon berätta många roande äventyr, som hennes egna klänningar och kappor varit ute för. — Aldrig ger hon på gatan en invalid eller en tiggare pengar, men choklad. — Hennes vänner hugnas med de mest praktiska presenter: hennes skötebarn, den lilla 19-åriga skådespelerskan från Frankfurt, får en grön, varm yllekjol, och hennes vän sångprofessorn från München får ett par steyriska skinnbyxor, att användas under sommarvilan i Alperna. Och dock, inte ens när största nöd är å färde, försummar hon att låta det nyttiga åtföljas av en liten lyxgåva, som ger en i övrigt prosaisk sak ett särskilt känslvärde. Detta bottnar i hennes djupa, oförställda människokänedom, som hänger samman med ett av hennes barndomsminnen: En gång som liten flicka grät hon nämligen en hel jul, därför att hon fått — en dyrbar pälskappa, men ej en enda liten sak, som värdade till hennes barnanatur.

En gång sade någon till henne: "Varför hjälper du ständigt den och den, som aldrig visar dig någon tacksamhet?" — "Jo, de äro tacksamma", sade hon, "men det är icke lätt för människor, som intill denna sista tid sett bättre dagar, att genast finna tiggarens vanliga form för tacksamhet, helst om de råka vara finkänsliga", och författaren tillägger: wienare.

*

Det torde vara omöjligt att uttömmande giva en skildring av Eugenie Schwarzwalds rika verksamhet, men ett försök torde äga sitt intresse:

Först och främst har hon sitt hem: Joseph-

städterstrasse 68. Hennes make, Hofrat Dr. Hermann Schwarzwald, är en av de högst betrodda männen i finansdepartementet. I mångt och mycket arbeta de på skilda håll, men när de mötas i sitt vackra hem, där alltid vänner äro till finnas, blomstrar ett hemliv i sin fullaste lycka.

"Frau Doktor" innehar och är chef för en av Wiens mest ansedda privatskolor, Schwarzwaldsche Schulanstalten, med c:a 1000 elever och en utvald samling lärarekrafter. Skolan omfattar en privat folkskola, mellanskola, real- och latinsgymnasium och dessutom olika specialkurser. För den närmaste framtiden förbereder hon en högre musikskola. — Glädje, frihet och moderna metoder höra hemma inom hennes skolas väggar. Vissa av salsorna äro anmärkningsvärda konstverk i fråga om arkitektur. Lekplatsen är på taket, som är belagt med grus och försett med planteringar.

Hon har 14 centralkök i Wien för den betryckta bildade medelklassen. Där bespisar hon dagligen 30,000 människor för 10 Kronen, d. v. s. omkring 30 öre, pr måltid om tre rätter. — Dessa centralkök äro inga "anstalter" utan i möjligaste mån lika restauranger. Där omständigheterna det tillåta, förekommer även trädgårdsservering.

I samband med centralköken stå hennes vilohem, hittills fyra till antalet. — I Wolfsbergkugel, på Semmeringalperna, 9 mil SV. om Wien, har järnvägsbolaget Südbahn ställt till hennes obegränsade förfogande en stor, tidsenlig hotellbyggnad, med restaurang och alla inventarier. — I Reichenau, 8 mil SV. om Wien, vid foten av Raxalperna, har hon kommit i besittning av slottet och en bredvidliggande stor hotellvilla, vilka f. n. närmast äro avsedda för äldre. — I Helmstreitmühle, omkring en mil S. om Wien, har hon ett liknande vilohem. — Pärlan bland de schwarzwaldska hemmen är dock hittills hotell "Seeblick", vid Grundlsee, i Salzkammerguts underbart vackra sjödistrikt. — En dag för någon tid sedan, då hon tillfälligtvis uppehöll sig där, hade hon en rik man på besök under ett par timmar. När de åtskildes, efter ett synbarligen mycket intressant enskilt samtal vid en kopp kaffe, hade "Frau Doktor" avpressat mannen en halv miljon kronen till ett nytt vilohem, vilket hon redan funnit lämplig byggnad till vid Adriatiska havet. — Gästerna uppgå på varje vilohem till i medeltal 70 och betala en efter våra förhållanden ringa avgift: 50 à 55 Kronen pr dag i ett för allt, = c:a 1,50 svenska kronor. Vilohemmen, med deras vidlyftiga apparat för livsmedelsanskaffning och betjäning, förvaltas av centralkökens kansli i Wien, under vilket de erforderliga lagerhusen lyda.

I föreningen "Das Haus in der Sonne" är "Frau Doktor" den drivande och sammanhållande kraften. Denna förening har sedan ett antal år tillbaka i Küb (på Semmering) en barnkoloni, där omkring 30 barn, huvudsakligen proletärbarn, få tillbringa en lycklig barndom i ett förtjusande hem, som bok-

Fröding. Så sökte han sanningen överallt, i bibeln och madame Blavatskys skrifter såväl som hos Nietzsche och Tolstoj. Han var alltid en flitig läsare, utan att vara vad man kallar lärd; efter vad Olle Holmberg visat är det lika osannolikt att han hämtat Atlantismotivet direkt från Platon som troligt att hans berömda dikt inspirerats av teosofiska funderingar över den underbara myten. "Madame Blavatskys sagbok", Isis unveiled, var för honom en stor skattkammare, ur vilken han hämtade all den gamla mystiska spekulation som Stagnelius i seklets början öste ur mer ursprungliga källor. Men lika mycket som den ända till självförnekelse ödmjuka

Fröding tilltalades av det universella broderskapets allenhetsläror och av Tolstojs kristedemokratiska förkunnelse, lika gärna lyssnade han till Nietzsches stolta proklamation av den ädla och mäktiga personlighetens rätt. Han var i stånd till handlingar värdiga en Franciscus från Assisi, men han drömde sig inte alldeles för ro skull som konungars och halvgudars like. Sökande den fulla harmonien i liv och lära, fann han det nödvändigt att ena de båda tidsströmningarna teosofi och nietzscheanism.

"Frödings mystik", som kommenterar dessa skaldens teorier och deras praktiska, d. v. s. poetiska resultat, är en förstlingsbok av en

ung litteraturhistoriker; det betyder då så mycket mer att man tryggt kan påstå att den är en av de skarpsinnigaste framställningar av denna art som vi äga. Dess författare är skicklig att utfinna och klarlägga de mest förborgade sammanhang, och uppgiften har skänkt honom gott om tillfällen att visa detta. Men därtill kommer att han med kritisk noggrannhet i analysen förenar en lika intim som obunden uppfattning av diktarens verk och intentioner. Hans arbete gör en på ett nytt sätt rustad för studiet av Frödings djupa och sköna poesi.

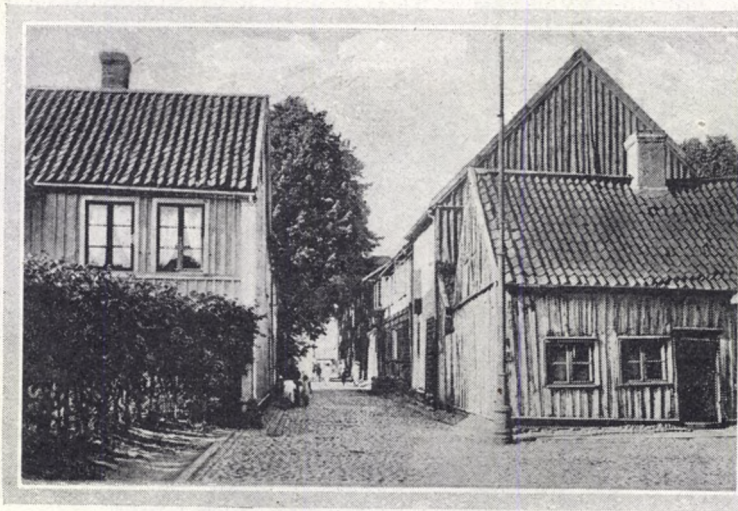
H. E. EKSTRÖMS JÄSTMJÖL

KORSVIRKESHUSET. AV FREDRIK VETTERLUND.

HUR ÅREN GÅ OCH STADEN i sin slyngelperiod bygges om och allting rives — det gamla korsvirkeshuset vid den tysta smala gatan utmed kyrkans trädallé, det står kvar som genom ett under.

När du var barn, hade du din gång i det huset. Där bodde en annan pojke, som var tillsammans med din bästa vän och alltså även ibland med dig... ja det hände också, när din riktige vän var bortrest i de blå somrarna det fanns den tiden, att den andre och du lekte ensamma tillhopa. Och du hade din gång i det gamla korsvirkeshuset vid den smala gatan, kände det ut och in, dess gård, dess trappor och dess rum, nästan som dina egna. Från det drogo ni i härnad ut i den ljusa staden, ner på kajen till skulptorna i ån, ut till badstranden i julis och augustis gyllne eftermiddagar.

Tio år senare i studentåren var du själv i det brusande ungdomslivet och märkte inte

särskilt gamla hus, som stodo där de helt enkelt skulle stå. Din barndomsvän hade flyttat från den smala gatan, men huset var sig likt.

Ytterligare tio år — du var borta från din hemstad och kom sällan dit, och där började ett och annat att märkbart förvandlas. Men

icke korsvirkeshuset och när du en molnig höstkväll kom där förbi i sällskap med nya vänner, och elektriciteten lyste upp den svarta gatan, då kändes det redan märkligt, att eljest ingenting var annorlunda.

— Och åren rinna och rinna, och livet ändrar sig, ändrar sig oerhört. Världshändelserna spela bort kejsardömen, och historien liknar en otrolig och vild dröm. Du kommer åter till hemstaden och den är i sin slyngelperiod och stuvast bullrande om, och ditt eget barndomshem är förstört, och man bygger och river.

Men det gamla korsvirkeshuset vid den smala gatan utmed kyrkalléns vackra träd, det är sig likt.

Det står som genom ett under, och dina egna barn fotografera det och tycka det är lustigt. Men till dig själv viskar det saker, som ingen annan i världen kan höra. Viskar om lycklig decemberskymning, när det var jullov och lugnt, och om barndomens ändlösa blå somrar.

stävligen ligger mitt i solskenet, på slutningen av en alp, omedelbart in på järnvägsstationen i Küb.

I Wien har hon förmedelst nämnda förening i år lyckats öppna ett hem för lärlingar och lärl flickor, där pensionärerna bo i en nyinredd femvåningsbyggnad, två och två, i vitmöblerade små rum, samt bespisas i en gemensam matsal. — I Grinzing, i Wiens norra utkanter, uppstod under kriget en hel stad av krigslasarett. De många lasarettbarackerna ha numera tagits i bruk av de hemlösa studenterna och av barnkolonier. Där har "Das Haus in der Sonne" en stor barnkoloni, inrättad efter Montessorisystemet. Barnen äro fördelade i små grupper, ha egen kvinnlig läkare samt österrikiska och engelska sköterskor. Matsalen har barnmöbler, passande för de små gästerna; sovrummens utseende tyder på ett visst ordningssinne inpräntat även i de minsta. Ute i det fria leva barnen ett fullkomligt paradisliv inom stora, inhägnade områden. Under sommaren ha de på sig blott ett par minimala simbyxor och ibland inte ens så mycket. Solskenet och friluftlekarna ha gjort dem brunsvarta och seniga. När hettan blir för stark, vattnas hela klungan under oändligt jubel med vattenkannan. — En bil tutar om hörnet: "Tante Genia" kommer! Det är ett

Frau Dr. Rundt, chef på Wolfsbergkugel.

Privatsekreteraren Dr. Marie Stiasny.

"Tante Genia" på inspektion i barnkolonierna.

rende ett gods, Harthof, som egentligen skulle vara deras sommarställe. Som de endast undantagsvis ha tid att besöka Harthof, få i stället behövande vänner ur Wiens litterära, vetenskapliga och konstnärliga värld vistas där. På Harthof finnes även ett lantuppfostringshem. Där få 30 föräldralösa unga människor vistas året om, i åtnjutande av ett verkligt hemliv, beredas till studentexamen och få samtidigt lära lantbruk. En del av Harthofs lantmannaprodukter komma privatvåningen i Wien till godo, förutan vilka det därvarande stora hushållet, med dess nödvändiga representationsplikter och vitt förgrenade välgörenhet, ej skulle kunna äga bestånd.

För sina mest älskade gymnasister och studenter lyckades hon föregående sommar inrätta en ungdomskoloni "Orplid", i Kaltenbach, invid den lilla badortsstaden Ischl, underbart skönt belägen i Salzkammergut. Där bo de, ynglingar och flickor till ett antal om omkr. 70, under självstyrelse, i en stor hotellbyggnad, som lyder under vattenkuranstalten i Kaltenbach. Koloniens alla angelägenheter avgöras av de unga pensionärerna själva, i "Orplids" parlament vid "allmänt Orplidium". — "Frau Doktor" står bakom företaget och finansierar det hela, men i köket för den 19-åriga Milla Nettel högsta befälet;

kravlande och myllrande av bruna kroppar omkring hennes person. In i matsalen! Den magnifika flygeln slås upp, lekmelodierna dåna fram, och "Tante Genia" sjunger och leder dansen. Så kommer det stora ögonblick, då hon öppnar sin krokodilskinnsväska och börjar utdela chokladen. Den kravlande övermakten blir henne för stark, hon tar sin tillflykt till bilen — och inspektionen är över.

Ett annat företag, som ligger henne varmt om hjärtat, är studenthemmet vid Gonzagagasse i Wien, vilket hon likaledes underhåller i kraft av föreningen "Das Haus in der Sonne".

I närheten av stationen Gloggnitz, vid Semmeringbanan, inneha hon och hennes man genom ar-

Bild från Montessorikolonien i Grinzing. De unga plantorna vattnas.

Bild från Seeblicks terrass.

Kansliet i Wolfsbergkugel, utflyttat i det fria.

PÅHLSSONS
Dessertchoklader
Högfina kvalitéer
Tillverkare: A.-Bol. Carl P. Påhlssons
Choklad- och Konfektfabrik, Malmö

Pröva **Tuppens Zephyr**
och Ni köper ingen annan.

KAMMA RAHBEK OCH THOMASINE GYLLEMBOURG.

TVÄNNE MÄRKESKVINNOR I DANSKT KULTURLIV. FÖR IDUN AV MARIA HOLMSTRÖM.

(Forts. fr. n:r 15.)

MAKARNA RAHBEK.

"Thi intet er mer livsaligt i Verden end naar en Mand og en Kvinde med too samdrægtige Hjerter bygge tillsammans i Hus, til Ærgrelse for deres Fjender, men deres Venner til Fryd og dem selv Fortrinligt til Ære."

Efter Homer. Ur ett brev från Kamma Rahbek.

I MÅNGA AVSEENDEN VORO RAHBEK och hans hustru fullständiga kontraster. Hon prydlig och renlighetsälskande, kunde givetvis ej undgå att känna sig plågad av mannens brist på snygghet. Rahbek var nämligen och blev alltmera med åren en stor cyniker. Delvis måste Kamma resignera inför hans många egenheter, delvis sökte hon bekämpa dem på sitt muntra och älskvärda sätt. Vid ett tillfälle skrev hon en skämtsamt smädedikt över sin "ekorre" — så kallad, emedan han brukade tugga kanariefrö — och där det bl. a. hette:

"Her bor en saare forunderlig Mand, om hvem helt meget der siges kan; der Dyder besidder i tusindvis, men er forresten en lille Gris. Med Stenkul svæter han ofte Panden, saa han ser ud som bare Fanden, og vasker sig ikke det hele Aar, undtagen naar han til Hofet gaar."

Deras inbördes förhållande var emellertid alltid gott; bägge sågo de upp till varandra och växte med åren allt fastare samman. I ett brev till Bakkehusets vän, Christian Molbech, uttalar sig Kamma om den innersta grunden till lyckan i deras samliv:

"Jeg maa endnu inderligt takke Dem for Deres rørende Godhed mod mit "Egern". De maa ogsaa være overbevist om, at han holder meget af Dem og i Hjertet skønner paa al den elskværdige Opmerksomhed, De ved saa mange Lejligheder viser ham. Han fortjener den ogsaa, fortjener at vi alle, der er ham kære, skal gøre ham hans Liv saa behageligt som muligt. Jeg vilde ønske, jeg en gang ret

två pojkar förvalta förråden; en tredje anskaffar livsförnödenheter från landsregeringen i Linz o. s. v. Det har visat sig, att när "Frau Doktor" skänkt sina unga vänner obegränsad frihet, ha dessa fattat detta som obegränsad ansvarighet en för alla och alla för en, varför ock försöket med den självregerande ungdomskolonien slagit så synnerligen väl ut.

Det skulle föra oss för långt att ytterligare gå in på den delen av hennes arbete, som går ut på att utrusta och utsända barn och studenter till olika platser i Österrike och i utlandet; även här är hennes förmåga storartad i att överblicka och hålla samman. Under den gångna sommaren har hon förverkligat åtminstone fem stora aktioner av ifrågavarande slag.

Slutligen är Eugenie Schwarzwald och hennes hem till tröst och glädje för våra egna landsmaninnor, som så hedrande företråda vårt land i den svenska hjälpkaktionen i Wien. Hon är deras bästa personliga vän, samarbetar gärna med dem och bistår dem med råd. Och när de hunnit bli trötta av dagens arbete, söka de sig gärna till Josephstädterstrasse 68, där de sjunka ned i ett visst bekvämt soffhörn, lätta sitt hjärta och vederkvickas av den aldrig sinande schwarzwaldska gästfriheten.

D. MÖLLERSTRÖM.

Kund Lyne Rahbek. Efter en pastell av C. Hornemann.

kunde skildre Dem alt, hvad Rahbek og jeg er for hinanden med al vor Forskellighed; thi dette forekommer mig som et skönt bevis paa, hvad Magt Kærligheden har, fordi den er af Gud, og hvorledes den kan forene, hvad der ellers vilde være saa vidt avskildt fra hinanden."

Att äktenskapet blev barnlöst, beredde Kamma en djupare sorg, än hon lät världen ana. Det var därför hon med de gladaste förhoppningar, som hon och Rahbek samfällt beslöt att som eget barn upptaga sonen till deras vän P. A. Heiberg, vilken för sina frinnade idéers skull ådömts livslång landsflykt och bosatt sig i Paris. Fadern tillät nämligen icke gossen att vistas hos modern, sedan hon ingått äktenskap med svensken Gyllembourg.

Kamma hoppades mycket av denna anordning. Hon hoppades att den skulle utfylla tomheten i hennes tillvaro, hon glädde sig åt, att rummen skulle komma att genljuda av en gosses friska skratt och muntra upptåg, och hon tänkte också, att hon genom sina kunskaper borde vara väl ägnad att gagna och utveckla Heibergs begåvade son.

I maj 1802 kom den 10-åriga Johan Ludvig till Bakkehuset. Det visade sig emellertid snart, att fosterföräldrarna icke förstodo att rätt behandla detta barn, som förtärdes av längtan efter sin mor — "min härliga moder", som han kallar henne i sina brev. Rahbek var av pedagogiska principer onödigt sträng mot honom, och Kamma begagnade även en oriktig metod, då hon för att ställsätta hans känsliga och veka karaktär använde sig av skämt och gäckeri. Dessutom kunde hon vara mycket ojämn och orimlig mot gossen. Under de perioder, då hennes sjuklighet medförde djupt missmod, blev hon lätt otålig och fordrande, medan hon återigen vid andra tillfällen var överströmmande god och vänlig. Ett så omväxlande lynne måste skrämma ett barn.

Blott två år stannade Johan Ludvig i sitt nya hem. En afton, då Rahbek lovat honom en bastonad för dåliga betyg, sprang han, upprörd i sitt innersta, den långa vägen från Bakkehuset och in till sin morfaders hus i

staden, där han visste, att modern, som eljes var bosatt på landet, befann sig på besök. Under heta tårar kastade han sig i hennes famn, tiggde och bad att slippa återvända dit, därifrån han rymt.

Så brast denna illusion för Kamma. Foster-sonen blev blott en episod i hennes liv men en episod, som efterlämnade ett svårslätt hjärtesår. Den dag, då den 22-åriga Johan Ludvig Heiberg för första gången efter sin flykt åter besökte Bakkehuset, blev en av hennes livs glädjedagar. Och ständigt bevarade hon en moderlig vänskap för honom och följde utvecklingen av hans sällsynta gåvor med varmt intresse. Rahbek däremot hade svårare att förlåta, att han svikit deras förhoppningar. Dessutom sympatiserade han föga med hans författarskap och nästan avskydde hans vådeviller.

Alltmera blev det Kamma klart, vilken avledare för grubbel över svikna förhoppningar och andra livets sorger, som ligger i det trägna, målmedvetna arbetet. Och det var just då fostersonen lämnat henne, som hon började syssla med det askmakeri, som hon lärt av sin far, och vari hon vann en så stor och erkänd skicklighet.

*

Året efter Rahbeks giftermål, just då hans inkomster voro så ytterst små, föreslog honom föreståndaren för ett ansett skolinstitut ute på Västerbro att övertaga lärarebefattningen i historia och latin i hans skola. Rahbek antog med tacksamhet detta förslag och behöll platsen, tills han några år senare erbjöds att undervisa i den "kungl. dramatiska skolan", som nyss kommit till stånd. Efter ytterligare några år utnämndes han till ständigt medlem av den kungl. teaterdirektionen.

Således hade Rahbek, ehuru han tagit avsked från sin professur, åtskilligt att beställa. Även hans tidskrifter och annat författarskap tog mycken tid i anspråk. Men han var en arbetare som få. Vintertid tände han ljus kl. 7 om mornarna och började skriva i sängen. Efter intagen frukost gick han på slaget 9 till sin undervisning och andra förrättningar. Kl. 1 åts middag i enkel, borgerlig tid. Mellan 4—6 gav han åter lektioner i sin skola. När han så, fri för dagen, trädde in i vardagsrummet — ofta med en eller annan gäst i sällskap —, flyttades Kammars papparbeten undan, och det inbjudande tebordet dukades. Efter tedrickningen besökte han nästan regelbundet teatern, frimurarlogen eller klubben. Kl. 9, då han åter var hemma, kunde han finna ett helt sällskap samlat omkring sin fru, och nu serverades dagens bästa mål.

Då mannen gick hemifrån, måste hustrun alltid se till, att han kom någorlunda hyggligt åstad. Hon band hans halsduksknut, glättade det stripiga håret och tryckte på hans huvud en hatt, som "till form och färg kunde kännas igen på långt avstånd". Sedan han i förstugan stuckit sin bastanta knölpåk under armen — paraply begagnade han icke ens i ösregn —, gick han trygg och stadig rakt fram utan att i minsta mån väja för smuts eller vattenpölar.

Det hände inte ofta, att Rahbek anskaffade sig ett nytt klädesplagg. När så måste ske, uppsökte han de billiga basarbodar, där fattigt folk köpte sina kläder, och då kunde var och en, som passerade, få se den framstående mannen stå och prova de grova klä-

Såväl konstnärliga som enklare
SVENSKA MÖBELFABRIKERNÄ

MÖBLER

desröckar, som här hölls till salu. En gång sprang madamen ropande och hojtande efter honom på gatan med dannebrogbandet, som hon funnit i knapphållet på den kvarlämnade, utslitna rocken.

Så snart mannen på morgonen lämnat hemmet, tog Bakkehusfrun fatt på sitt arbete. Vintertid tillverkade hon massor av askar av olika slag och former. De dekorerades på det smakfullaste med blomstermålingar eller med deviser på olika språk och sändes därpå till vänner och bekanta på deras högtidsdagar — ja, även till hovets damer. "Fru Rahbeks askar" blevo så berömda, att de på basarer och dylika försäljningar hade en strykande åtgång, ehuru de betingade höga pris.

En annan sysselsättning, varåt hon från vår till höst hängav sig med hela sin själ, var trädgårdsskötsel. Till den hyrda lägenheten på Bakkehuset hörde ingen egentlig trädgård, men sedan Rahbek efter några år blivit ägare till gården, lades en rätt stor jordareal under Kammas kunniga händer. Och här kunde i sanning talas om trädgårdskonst! Hon införskrev från utlandet sällsynta frön och plantor och förde om dessa en livlig brevväxling med den skickliga överträdgårdsmästaren Holböll vid Köpenhamns botaniska trädgård samt med trädgårdsmästarna vid Frederiksbergs och Rosenborgs slott. Hon odlade den finaste frukt, hon kunde uppvisa sällsynt välskötta gräsmattor samt prunkande blomsterrabatter och rosenkvarter. Kring hörnfönstret i vardagsrummet, som vette mot söder, planterade hon vinstockar, som buro tunga klaras av gröna druvor, dessa genom Oehlschlager berömda "svulmende Druer, som udenfor smykkede Hyttens Vinduer". Blomsteranläggningen utanför detta fönster var hennes ögonsten, och här utvecklade hon i rikaste mått sin smak och kunnighet. Iklädd sin "gråa kavaj" ägnade hon härute flera av dagens timmar åt sådant arbete, som väl mer än annat förmår att skänka själen en ren och uppriskande glädje. Men för det sköna glömdes hon inte det nyttiga, och det var inga små kvantiteter bär, potatis och dylikt, som såldes från Bakkehusets trädgård.

Ryktet om fru Rahbeks förunderliga hand med vissa, svåruppdragna blomsterarter spred sig vida omkring. Ofta mottog hon brev från hortikulturens idkare på andra orter med begäran om råd eller om plantor, och då prinsessan Caroline Amalie en gång företog en utrikes resa, lämnade hon ett dyrbart rosen-träd i hennes speciella vård. Det var Kamma, som till Danmark införde den dubbla marsviol — hennes älsklingsblomma — samt en särdeles vackra lilja, som fick hennes namn. Man anser, att det är densamma, som i botaniken kallas *lilium calchedonicum*.

Till den mängd vänner, som Kamma gladdes med gåvor från askmakeriet, band hon konstnärliga blomsterbuketter och sände dem även av sin fina frukt. Allt bragtes till ort och ställe av "vor Fodpost", en benämning, som ofta förekommer i hennes brev. Detta kvinnliga postbud var en särdeles viktig och betrodd person — under namnet "Rahbeks Stiene", välkänd av tidens litterära

värld — en alltid leende, oförtruten kvinna, som dagligen belastad med korgar gick "både herrns och fruns ärenden" fram och åter mellan Bakkehuset och staden.

*

Engelsmännens belägring och bombardemang på Köpenhamn hösten 1807 inledde ett långvarigt krig med stora olyckor och ekonomiska förluster för Danmark. All rörelse lamslogs — såväl handel som jordbruk och industri. Penningvärdet sjönk till en bråkdel av det ursprungliga, och 1813 måste staten göra bankrutt.

Rikets allmänna fattigdom återverkade givetvis på den enskilde, och för Rahbek, som alltid haft dåliga affärer, blev det nu värre än någonsin. Dels höjdes icke i minsta mån ämbetsmännens löner under kursfallet, dels avstannade nästan all litterär verksamhet i landet. Tidskrifterna, som utgjort hans väsentliga inkomst, måste tillsvidare upphöra. Och det betydande arv, som bort tillfalla Kamma efter hennes far, försvann den dag, då alla hans hus och fabriker lades i grus och spillror.

Under belägringsdagarna satte sig fienden i besittning av Bakkehuset. Rahbek måste i alla händelser som kaptens i kronprinsens livkår (en 1801 av studenterna bildad kår) strax bege sig till huvudstaden för att leda räddningsarbetet på Rundetaarn, som inrymde universitetsbiblioteket med dess dyrbara skatter. Kamma tog in i sitt barndomshem och kvarstannade där, ensam med tjänstefolket, tills gården så ramponerats av granaterna, att hon åter var husvill. Hon tog då sin tillflykt till en familj på Amager, där hon dröjde, tills makarna kunde taga sitt visserligen något sköv-lade men dock icke ödelagda Bakkehus i besittning.

Men icke blott krig och örlig med främmande makter, även strider inom det egna landet — d. v. s. litterära — inverkade menligt på Rahbeks ekonomiska förhållanden.

Våren 1807, då Baggesen vid sin återkomst från utlandet publicerade sin polemiska dikt *Gjengangeren*, angrep han däri på det hätskaste Rahbek som författare och kritiker. Sedan han utfört denna bedrift, lämnade han Danmark för att återkomma 1813. Nu gick alarmtrumman på nytt. Denna gång sökte han smutskasta Rahbek i dennes egenskap av författare, censor och ledare för teatern. Tidigt åldrad saknade Rahbek den sinnets friskhet, som erfordrades för att bemöta kritiken.

Kamma Rahbek i sin trädgård. Efter en teckning av Chr. Hetsch.

Visserligen åtog sig en av hans vänner att ge Baggesen svar på tal, men det blev snart uppenbart, att de oförlikneliga infall och kvickheter, varmed Baggesen sköt till måls på sin gamle vän, icke förfelade sin verkan på publiken. Detta så mycket mera, som ju en icke ringa grad av sanning låg till grund för angreppen. Rahbek hade överlevt sig själv. Den offentliga stämningen vände sig så småningom emot honom, och den minskade populariteten orsakade, att hans ekonomi råkade i fullständigt förfall.

*

Det var en av de gladaste dagarna i Knud Lyne Rahbeks liv, då han i stället för att vara blott hyresgäst blev ägare till sitt kära Bakkehus. År 1808 köpte han nämligen för 7,200 riksdaler den gamla gården, som han dock aldrig fick medel till att sätta i stånd.

Hur stor hans glädje var, framgår av den dikt, *Til mit Bakkehus*, som han skrev vid det stora tillfället och som börjar så:

"Omsider da! Omsider mit du er,
du gamle Hjem i Fryds og Sorgens Dage!
Min aarle Vaar, min Sommer henrandt her,
hos dig jeg og min Fremtids Høst hendrage!"

Och med tanke på vad hustrun skapat av den lilla stenbundna jordplätt, som hittills varit allt, vad de kunnat kalla trädgård, utbrister han i diktens fortsättning:

"Min Kammas Have! Hvor jeg Billedet
af eget Liv taknemmelig erkjender,
som, nys en ukrudtdækket, stenstrøet Plet,
et Eden blev ved hendes Skaberhænder!"

Redan efter olycksåret 1807 började Rahbek under den allmänna krisen frukta, att han skulle bli nödsakad sälja Bakkehuset. Och mången sömlös natt grubblar han över detta problem. Vad skulle Kamma säga? Hur skulle hon upptaga en försäljning och avflyttning? Skulle inte då den barnsliga livsglädje, som hon ännu ägde i behåll, försvinna, och hennes redan nu så svaga hälsa skadas? Nej, tänkte han till sist, det finge gå, hur det ville, men Bakkehuset skulle inte säljas. Spara måste de på såväl mat som kläder, frysa till och med, men sälja Bakkehuset — nej!

Då och då erhöi han hjälp genom sin förtrolige vän och meddirektör i teaterdirektionen, statsrådet Jonas Collin, som understödde dels med egna medel, dels genom inflytande hos finansminister Mösting.

"I dag, då jag gav alltsammans förlorat", skriver Rahbek till Collin, "såg jag ingen annan utväg än att sälja gården, vilket skulle ge min hustru hjärtstöt. Tanken har knipit mig med glödande tänger, var gång jag såg och hörde henne syssla med sina små blomsterarrangemanger för nästa år... Det grämer mig djupare än kanske någon kan föreställa sig, att jag, trots allt det, som blivit gjort för mig, icke är bärgad. Men jag kan inte göra mera än arbete, och det gör jag oförtruten."

Stackars Rahbek! Med rörande skonsamhet söker han för hustrun hemlighålla, hur förtvivlad ställningen är, men för honom själv har bördan blivit så tung, att han är nära att gå under i förtvivlan.

Kamma däremot ägde i sitt eget inre en så rik källa till förnyelse, att tillvarons omskiftningar aldrig fingo riktigt

BLUS BLIR ELEGANT
KEMISKT TVÄTTAD
ELLER FÄRGAD HOS
ÖRGRYTE KEMISKA TVÄTT- & FÄRGERI AB GÖTEBORG

Våren nalkas!

Bomullstyger för Edra klänningar och blusar. Gardiner och Möbeltyger för Edra sommarhem. Allt hemvävt, slitstarkt, ljus- och tvättäkta. Prover sändas. Preciserat godhetsfullt vad Di önskar.
Konstflitens försäljningsmagasin, Göteborg.

MINA LEVNADS MINNEN.

AV HELENA NYBLOM.

(Forts.)

DÅ VI LANDSTEGO I FLÜHELEN, höllo tre diligenser för att mottaga de resande som skulle begiva sig över St. Gotthardspasset. Med en mängd andra människor blevo vi instuvade i en av dem, förspänd med tolv hästar, och nu började stigningen upp för berget. St. Gotthardstunneln var ännu inte färdig, och jag räknar det som något av det märkvärdigaste jag upplevat att ha fått färdas den underbara vägen över berget ner i Italien.

Vädret var grått och mulet, granskogarna mörka och dystra och alla bergbäckar och forsar uppsvallda av höstregnet. Förbi små byar, lantgårdar och kvarnar gick vägen uppåt, beständigt brantare, så att våra många hästar blott med möda arbetade sig fram. Eftersom dagen led hade vi nått så högt, att skogarna upphörde. Nu såg man blott enstaka, förkrympta buskar, därefter endast tunnt gräs mellan stenarna, och slutligen intet spår av något slags vegetation. Vi voro nu i klippblockens väldiga rike. Något så oändligt stort och skräckinjagande hade min fantasi aldrig kunnat föreställa sig. Upp och nere, överallt dit man såg, blott stenmassor av jättedimensioner. I avgrunderna lågo klippblock nedvräpta, höga som domkyrkor, breda och väldiga som fästningar; några fastmurade som ett med stengrunden, andra hängande ut över djupen, som om de i nästa ögonblick skulle kunna störta ned. Och från alla sidor, uppe och nere, synliga och osynliga, brusade vattenflöden som en hemsk trollkonsert. Det visslade från strömmande bäckar, silade

makt över henne. "Jag är i grund och botten inte så beklagansvärd, som det ser ut", skriver hon till Molbeck. "Har jag sorger, så har jag också glädjemen, och de äro stundom av den art, att de övergå allt människoförstånd. Visst bära vi alla det härliga i skröpliga käril, men det vållar mig verkligen inga sorger, om än ibland ofrivillig klagan."

Då Bakkehuset blivit så förfallet, att man genom en springa i taket kunde se stjärnorna tindra, påstod hon sig ha fått ett utmärkt tillfälle att fortsätta de astronomiska observationer, som hon begynt med fadern. Trofast sökte hon lätta livsördan för sin "gamla fatiga man, mannen med det människovänliga hjärtat" och nekade absolut, trots hans uppmaningar till sparsamhet, att göra indragning i de små läckerheter hon plägat bestå honom vid måltiderna.

Under den sällsynt stränga vintern 1813, då hon inte ägde en pinne eller ett kol att lägga i kakelugnen och hon knappast förmådde hålla pennan i sina stelfrusna fingrar, skriver hon: "Var dag, som Gud har lagt till min levnadsålder, har mera och mera lärt mig, att det står i varje god människas förmåga att skapa ett paradiset överallt och under alla omständigheter." —

Sedan nöden och bekymren varat tio långa år, började det ljusna för Rahbek. Landets näringar uppblomstrade på nytt, och i samma mån förbättrades den enskildes — och även Bakkehusets — ekonomi. År 1817 rönt han hedern att utnännas — sedan Oehlenschläger 1810 erhållit professuren i estetik — till "professor med anciennitet" i danska språket och litteraturen. En tid var han dessutom universitetets rektor.

(Forts.)

med fina vattenstrålar över stenarna, brusade i floderna, dånade i vattenfallen. Alla vatten levde och larmade i denna öde, tysta värld av sten. Ingen talade. Man kände sig så oändligt liten i detta överväldigande naturskådespel, och ovillkorligen kom man att tänka på Dantes helvete. Så måtte det ha sett ut i det fasansfulla rike, över vars portar stod skrivet: "Lasciate ogni speranza voi chi entrate". Det var sent på kvällen som diligensen passerade "Die Teufelsbrücke", och natten började inhölja allt i ett mörker, genom vilket vattendänet lät ännu mera hemskt och hotande. Det hade blivit mycket kallt, och då vi hade nått hospitet, där vi skulle övernatta, fröso vi så jämmerligt, att vi lade oss fullt klädda, i pälsar och filter, för att försöka sova de få stunderna, innan vi före soluppgången skulle fortsätta färden. Mycket tidigt nästa morgon blevo vi väckta. Det var ännu mörk natt. Himlen var klar. En liten halvmåne och många stora stjärnor strålade med en glans, som vore man dem närmare än nere i dalarna. Tysta gingo vi och de andra resande till ett skjul, utanför vilket diligensen väntade. I mörkret kunde man inte urskilja varandras ansikten, och man trängdes för att visa biljetter och finna sina platser. Jag minns inte anledningen varför min man blev irriterad och bröt ut i en stark svensk svordom. Men vid ljudet av dessa hemlandstoner yttrade en blid kvinnlig röst: "Jag tror man talar svenska här." Damen, som blev så rörd över att höra sitt modersmål, visade sig vara fru till en högre militär, som också var närvarande, och sedermera gjorde vi deras närmare bekantskap, då vi följdes åt ett stycke på resan. Äntligen hade vi fått plats i en av de tre diligenserna, och färden började. Aldrig tror jag mig ha upplevat en så underbar tystnad som den, vilken rådde här uppe på St. Gotthards högplatå. Runt om var allting sten och is, is och sten, där intet ljud från något levande avbröt den djupa stillheten. Inte ens larmet från vattenströmmarna nådde hitupp, där det enda flytande vattnet var några små obetydliga rännilar, som porlade fram mellan stenarna.

Kusken pekade med piskan på ett av dessa små vattendrag. "Se dit, där är Rhen", sade han upplysande, "och det där är Rhône", medan han visade på ett annat. "Och här kommer Ticino", tillfogade han, då vi sågo en tredje liten rännil sippra fram. Vi betraktade tysta dessa de mäktiga flodernas första bebeförsök att krypa fram på jorden, medan diligensen långsamt åkte vidare över den istäckta marken. Vid soluppgången bredde sig en tät dimma över hela himlen. Man kunde inte ens se diligensen, som for några meter framför oss. Plötsligt stannade vi. Man hade nått högsta punkten på berget, och nu skulle det gå neråt till Italien. De uttrötta hästarna blevo fränspända, och i stället för de tolv, som hade dragit oss upp, fick nu varje diligens blott två hästar. Tyrolerkusken vände åter den väg vi hade kommit, och i stället satte sig en italiensk kusk på kuskbocken. Dagen förut hade vi blott hört det tyska "vorwärts!", som ropades till hästarna. Nu ropade karlen "avanti", medan han bromsade vagnen starkt, och åstad gick det, ner för den breda chausén i svindlande fart. Emellertid var vägen så hal, att diligensen stälpte, innan vi hade hunnit långt. Jag vet inte, varför jag inte kände mig det minsta rädd, utan förhöll mig

lugn, till dess kusken kom och drog mig fram ur den kullstälpta vagnen. Men händelsen hade uppväckt räddhåga hos alla diligenspassagerarna. Alla stego ut och föredrogo att gå till fots det första stycket, till dess vägen var fri från is och snö. Medan vi sprungo nedför berget, sågo vi hur den bleka solen beständigt blev större och den irisfärgade cirkel, som omgav den, hastigt utvidgade sig. Vi hade inte hunnit långt, då hela dimman lyftes som en ridå framför en skådeplats, himlen strålade i det renaste blå och under oss låg Italien i höstens praktfulla färger. Nu stego alla åter upp i vagnarna, och i slingrande fart fortsattes vägen.

I synnerhet gick det raskt undan i alla krökningar, då man tyckte sig vara avgrunden nära. Men kusken var säker, och jag fann färden härlig. Inte desto mindre började jag plötsligt att gråta (vilket jag mycket sällan gör), och min man sade medlidsamt: "Stackars liten, är du rädd?" — "Nej", svarade jag. "Men jag är så lycklig...!"

Djupare och djupare störtade diligensen ner emot dalen. Bredvid oss hoppade och dansade Ticino, yr av glädje över att göra sitt intåg i Italien, och för varje halvtimme blev luften mildare, och det härligaste landskap utbreddes sig för våra fötter. På båda sidor om dalen lyfte sig de väldiga bergen emot den bländande himlen. Här och där såg man ruiner efter antika akvedukter, och över Ticinofloden, som brusade fram med kraftiga vågor, spände fasta stenbryggor sina bågar. Vinstockarna dignade av mogna druvor, och framför de små bondstugorna man passerade glödde rosor och oleander i buskagen. Vid Taedos vattenfall gjorde vi halt, och jag kunde göra en liten promenad och beundra de vita vattenströmmarna som rusade ner över klipporna. Helst skulle jag velat stanna här mycket länge, men det är ju det sorgliga med alla resor, att man blott ser allting passera förbi som flyktiga bilder. I Italien skulle man ju helst vilja stanna kvar på nästan alla platser man kommer förbi, och det är med svidande saknad man beständigt får uppge sin längtan att längre och grundligare lära känna allt det underbara, vid vilket man blott snuddar för att nå resans mål. Vi skyndade genom Italien för att nå Rom, och då vi kommo till stationen, som den tiden ännu bestod i en ganska oansenlig byggnad, var Venturi oss tillmötes med sitt ekipage.

Då vi började färden genom Roms gator och frågade: "Vart skall vi egentligen ta vägen?" svarade han: "Naturligtvis till mitt hem." Och vidare gick det, till dess vi stannade framför ett mörkt palats i Via Gesu, och här bodde vi, så länge vi voro i Rom.

Ett förnämt hus i Rom liknar ej i minsta mån ett motsvarande hem i Sverige, och det dröjer något, innan man sätter sig in i förhållandena. Venturi's våning bestod av många, stora rum, men i intet fanns vad vi kalla hemtrevnad. Salongerna, som voro ganska smaklöst möblerade, tycktes inte vara ämnade för att man där skulle slå sig ner och arbeta eller vila. Det trevligaste rummet var matsalen, med sin lilla balkong ut mot en öppen gård. Detta rum hade tegelstensgolv, med en halmatta under matsalsbordet, och för övrigt inte några slags prydnader. På en skänk stod alltid vin och en skål med frukter, varav man kunde taga efter behag, och måltiderna, som

Äkta Spets- & Sidendépôt

LINNÉGATAN 38

A. T. 187 00.

2 tr. HISS.

Riks Ö. 4 36.

Till utstyrselar!

**Spetsar, Schweizerbrodyr,
Linne- och Bomullsväv.**

ETT KEJSARINNEÖDE.

1. Kejsarinnan med sin son kronprins Friedrich Wilhelm. — 2. Slottet Dolzig (Nieder-Lansitz), där kejsarinnan föddes. 3. Kejsarinnan på promenad i Tiergarten. 4. Byn Dolzigs kyrka, där kejsarinnan döptes. Foto Georg Hæckel.

NÄR DEN TJUGOTVÅRIGA UNGA AUGUSTENBURGSKA prinsessan Augusta Viktoria en dag för fyrtio år sedan gav sin hand åt den jämnåriga prins Wilhelm av Preussen, då skulle ingen kunnat tänka sig, att hon en dag skulle komma att genomlida den bittraste av tragedier, som kejsarinna, som maka och mor.

Wilhelm II:s gemål, kejsarinnan Augusta Viktoria, syntes njuta den fullkomligaste lycka, som kunde komma en kvinna till del. Ett folk, som i Wilhelm såg representanten för det unga kejsardörets lysande ära och makt, vördade i henne framför allt den tyska husmodern, vårdarinnan av ett

lyckligt hem, ett rikt familjeliv. Äktenskapet hade väl ursprungligen icke ingåtts av egentlig djupare böjelse — Wilhelm hade ju en tidigare ungdomskärlek att övervinna, innan han böjde sig för Bismarcks och statskloketens krav — men det blev småningom mycket lyckligt, och Wilhelm II satte en ära i att inför sitt folk stå också som den idealiske maken. Kejsarinnan tyckte också förstå konsten att smidigt foga sig efter sin gemål. Utåt framträdde kejsarinnan aldrig särdeles mycket; och när kejsaren präglade sitt ryktbara ord om "Kirche, Kinder och Küche" såsom kvinnans enda riktiga arbetsfält, då blickade ett lojalt folk framför allt på hans egen maka, som trofast uppfyllde sin och Tysklands höge härskares ord.

Men det kan hända, att just i olyckan och fallet framträder hos de höga ett annat, mänskligare majestät än det purpurn kunnat giva. Redan under kriget märkte man, att Augusta Viktoria under sin skenbara kvinnliga passivitet gömde en stark vilja, ett varmt och okuvligt hjärta. Det var hon, som framför andra åtog sig att lindra det elände, som kriget drog över folket. Och när undergångens timma kom, när maken och älste sonen lämnade allt bakom sig, tronen och landet, då var det hon, som ensam stannade kvar i det Potsdamska slottet, kring

vars murar revolutionen rasade. Så visade hon sig till slut äga det mod, som den till synes ödmjuka och blida kvinnan kan ådagalägga i prövningens stund.

Efter någon tid följde hon efter sin make i landsflykten i Holland. Hon gled bort ur den värld, där hon nyss förut varit en medelpunkt. Det enda budskap, som ännu nådde henne därifrån, voro den bittra sorgens: yngste sonen tog som bekant sitt eget liv.

Nu lämnas hennes make i en landsflyktens ålderdom, som blir fruktansvärt tom och ödlig utan henne, som var hans enda mänskliga tröst och stöd.

Det är inte en kejsarinna, som begrätes. Men många uppriktiga tårar skola fällas vid den bår, som minner om all mänsklig lyckas och äras förgångelse.

serverades i denna matsal, voro mycket rikliga och utsökt goda — i motsats till många svenska hem, där inredningen är både dyrbar och förnäm, men där herrskapet med god smak äter sillbullar eller palt till vardags. — Hos Venturi var det en kock som lagade maten. En gammal, högre, vithårig och svartögd man, som var en mästare i sin konst. I hans stora kök stodo i rad på ett sidobord, en hel mängd romerska lampor, vilka ständigt användes. Det var ju långt innan det elektriska ljuset var uppfunnet, och gas fanns inte i våningen.

Hushållerskan var en romersk bondkvinna vid namn Filomena. Hon kunde varken läsa eller skriva, men hon kunde tänka, och det var både roligt och lärorikt att tala med henne. I hela sitt väsende bevarade hon alltid denna lugna värdighet, som är Romarne egen, och hennes resonnemang voro ofta så sunda och hennes iakttagelser så träffande, att man ovillkorligt kom att undra, om det egentligen är så nödvändigt att veta och kunna så mycket för att bli en fullt utvecklad människa. Filomena hade sannolikt tillbringat hela sitt liv i en mycket begränsad miljö, men hennes goda hjärta och hennes klara huvud hade för-

stått att tillgodogöra sig allt hon behövde för att bli en allvarlig och nyttig människa. Jag kom att beundra henne mycket. Dessutom hade Venturi boende hos sig en dotter till den bror som nyss dött. Hon hette Bettina, var knappast sjutton år och en liten fyllig, vacker flicka, med stora skälmaktiga, svarta ögon, mycket röda läppar och en ljus, olivfärgad hy, vilken hon, när man skulle på promenad, pudrade snövit. Dessutom hade hon en mycket vacker och fyllig altröst.

Jag minns aldrig att jag såg henne läsa eller sysselsätta sig med något slags handarbete. Hon älskade mest att åka eller promenera, (hon fick aldrig gå ensam på gatan). När hon var hemma, antingen åt eller sov hon och sjöng då och då en kärleksvisa med sin klingande röst.

Det vackraste rummet i våningen var utan jämförelse det stora rummet, som min man och jag bebodde. Det var fyrkantigt och svindlande högt i taket. De två fönstren vette ut till en klosterträdgård, över vilken man såg klocktornet till kyrkan. Tidigt på morgonen ringde klockorna "angelus", innan det ännu hade blivit fullt ljus. Men vi sågo aldrig någon människa i trädgården.

Fastän jag på den tiden hade en mycket god sömn, väcktes jag dock ofta på natten av ett besynnerligt ljud. Det dunsade plötsligt hårt i taket, som om ett tungt föremål häftigt omkullkastats. Eftersom vi bodde i översta våningen på palatset, måste det vara på vinden dessa besynnerliga stötar förekommo, och slutligen kunde vi inte låta bli att omnämna det för Signor Venturi. Han upplyste oss då om, att ett par unga grevar, som tillhörde familjen som bodde under oss, hade sina jaktugglor placerade på vinden. De voro fastkedjade vid trädstubbar, men om de flaxade vilt med vingarna, föllo stubbarna omkull och åstadkommo dessa plötsliga stötar som vi inte hade kunnat förklara.

Den enda tavla som prydde väggarna i vårt sovrum var en samling fotografier, infattade i samma ram. "Gli amici!" upplyste Venturi oss leende, då han visade oss på dem. Det var fotografier av Heise och hans fru, min man och jag, Venturi och — Garibaldi, som var Venturis goda vän.

Om dagarna var Venturi på sina ämbetsrum på Capitolium, varifrån han kom hem till en sen middag. På kvällen ledsagade han oss på teatern eller på en promenad för att höra

KVINNOKONST.

FASTÅN DET ÄR IDEL KONSTNÄRINNOR som f. n. utställa i Liljevalchs konsthall, får man inte falla för den när det gäller kvinnoarbete ack så vanliga frestelsen att säga: Alltså, så pass mycket kunna kvinnorna och inte mer. — Där finns på utställningen mycket gott arbete, men — — där är också flera men, som emellertid inte fördensskull ögonblickligen behöva sättas framför varje omdöme om kvinnlig konst över huvud.

Starkast är *Siri Derkert*. Hon för det första kan sina saker, och det är rätt givande att jämföra hennes på grundliga insikter vilande modernism med det manér, bakom vilket några andra utställarinnor söka ge sig ett sken av säkerhet. Ur hennes dukar strålar det vidare mot en ett fint och kultiverat färgsinne, som jämte den harmoniska kompositionen göra hennes arbeten till ett avslutat helt. Kort sagt: fastän det här är första gången hon framträder offentligt, visar hon en mogenhet, som välgörande kontrasterar mot de famlande, ofta slappa försök, varom en del andra salar bära vittne.

Milly Slöör tar sin sak för lättvindigt. Hon ritat upp några konturer ungefär så som man skisserar en hastig studie på en resa eller under en akademitimme, och så kallar hon det för "koncentrationslandskap"; tydligen har hon förväxlat begreppet "koncentrerat" med "bekvämt". — *Anna Sahlström* är stark i karaktäristiken och visar sig däri som den elev av *Wilhelmson* hon är. Men med själva målningen är det tyvärr betydligt klenare. *Florence Abrahamson*, en dansk målarinna, syster till fru *Mannheimer*, visar den danska förkärleken för

Fr. v.: *Yngling*, statyett av *Sigrid Fridman*; *Barnen*, oljemålning av *Charlotte Mannheimer*; *Folkvisan*, relief av *Ruth Milles*. Nertill t. h.: *Italienskt landskap* av *Siri Derkert*.

den blida heminteriören. Skada bara att hon låter sin "blidhet" gå så långt, att hon suddar ut konturerna. — *Sigrid Lindholms* blomsterakvareller äro nog redigt gjorda, men hade passat bättre på en konstindustriell utställning än här. — *Maj Bring* arbetar samvetsgrant och ordentligt, och det skall det sannerligen också till för att orka plöja sig genom ett så tråkigt landskap som det hon har i noga tillrättalagda åkersängar i lila, skärt o. s. v.

Sigrid Hjertén-Grünewald är ju den bland de yngre damerna, som har att uppbära det mest kända namnet. Hennes många dukar leva på den vackra färgskala, hon en gång för alla funnit för sig. Med teckningen har hon däremot i regel inte gjort sig mycket besvär; hon "smäller upp" som målarna säga mycket uttrycksfullt, fort och lätt.

Mollie Faustman har bl. a. en delvis vacker och kraftigt gjort skiss till en väggmålning. Men varför skola hjortarna vara de eviga dekorativa djuren? — få vi inte snart hellre be om enhörningar, basilisker eller haltande bryggarhästar?

Edith Fischerström har goda landskap och porträtt, målade med en schwung, som ibland dock litet grand leder tanken till en omslagssida av den mondänt pikanta *Vogue*. — *Siri Rathsmann* behärskar ännu ej nog tekniken.

Ellen Trotzigs dukar präglas av något man brukar kalla "manligt", de äro vederhäftiga och andas en ärlighetens litet tunga poesi. — Fru *Charlotte Mannheimer* slutligen har en representativ utställning av sin uppskattade konst.

Skulpturen slutligen företrädes av *Sigrid Fridman* med åtskilliga på en gång kraftigt och kultiverat gjorda saker och en del fina smärre statyetter och reliefer av *Ruth Milles*. Men varför saknas två så bemärkta unga skulptriser som *Ninnan Santesson* (som emellertid lär ha blivit inbjuden) och *Anna Petrus*?
E. TH.

på musiken på Piazza Venezia. En tid var hans yngsta brorsbarn, en liten flicka med sin *bonne*, på besök hos honom. På förmiddagarna promenerade de uppe i anläggningarna omkring *Capitolium*. En dag frågade *Venturi* den lilla: "Nå, hur var det med *Marcus Aurelius* i dag?", varpå han genast fick till svar: "*Marcus Aurelius* sempre in cavallo!" *Marcus Aurelius* rider fortfarande.

Det är egendomligt gamla traditioner de romerska barnen ha. För dem motsvarar *Marcus Aurelius*' rytthästarstaty det som *Carl den tolvtes* eller *Carl den trettondes* statyer äro för *Stockholmsbarnen* som leka på *Carl den trettondes* torg.

Ju längre jag kände *Venturi*, desto mera tyckte jag om honom, och jag tror han var i ett som allt en äkta romersk typ, stilla och allvarsam, nästan sträng i sitt väsen, med en rörande kärlek till barn och ett humant, älskvärdt sätt emot underordnade. Jag kommer ihåg en dag vi promenerade på *Piazza Venezia*. Vi hade slagit oss ner på en bänk för att höra på musiken. En fattig och illa klädd kvinna kom och slog sig ner bredvid mig. Efter en stund gjorde hon mig ett par frågor, vilka jag besvarade, som jag tyckte, mycket

hövligt. Men *Venturi* var tydligen inte nöjd med mig. Han viskade till mig: "Har denna kvinna på något sätt varit oartig emot er? Jag tycker inte att ni svarar henne vänligt." Jag tillstår att jag blev förlägen. Vi nordbor äro ju vana att visa oss mycket reserverade, och man talar knappast till en obekant, som utan vidare tar plats bredvid en. En bildad italienare visar sig precis lika uppmärksam och artig emot vilken främling som helst, vore han än en fattig tiggare. Jag minns en gång i *Bologna*, då en mycket förnäm och rik greve gav en slant åt en stackare, och därefter — lyfte på hatten för honom. Nog tror jag, att om det gällde en intimare bekantskap, t. ex. ett giftermål av en ofrälse in i en förnäm familj, man i *Italien* skulle ha lika stora aristokratiska fördomar som i alla andra länder, men icke dess mindre gör det ett vackert och mänskligt intryck att iakttaga det humana och tillmöteskommande sätt, varmed en bildad italienare bemöter en var som vänder sig till honom. Jag säger med avsikt en bildad italienare. (Ouppfostrade knölar finns överallt i världen.)

I detta fall ha vi nordbor oändligt mycket att lära av sydlänningarna. I Sverige kan

man ju knappast svara på en fråga som en obekant ställer till en. När man vågar vända sig till en främmande med en hövlig förfrågan, mötes man ofta av en min som uttrycker det mest avvisande förakt, ibland till och med en lurande misstänksamhet.

En stor upplevelse för mig var det att få se utmärkta italienska skådespelare. Särskilt tänker jag på en kväll på *teatro della Valle* där vi sågo en fransk fars "*Il domino rosso*" och därefter ett modernt skådespel, vars namn jag inte kommer ihåg. Men dess bättre kommer jag ihåg hur överdådigt det blev spelat. Innehållet rör sig om två damer, vilka man misstänker för att vara österrikiska spioner. En ung italienare har förälskat sig i dottern till den äldre damen, och gift sig med henne. Nu uppträder en vän till den unge äkta mannen, som har sett henne i en annan stad och inte vet om det nyss ingångna giftermålet. Under samtals gång kommer vännen att nämna de två damernas namn och uttrycker sin glädje över att den andre undgått deras inflytande, eftersom de troligtvis, som ryktet sade, voro främmande spioner.

(Forts.)

I VILKET YRKE ÄR KVINNAN LYCKLIGAST?

I SATSEN HÄR OVAN — "I vilket yrke är kvinnan lyckligast?" — är där ett enda enda ord, som liksom lyser: ordet lyckligast — lycka. Ett underligt ord, ett magiskt ord. Det är drömmen om lyckan, som tycks leda oss i våra handlingar — och å andra sidan, är det egentligen lyckan, vi söka? Jag tror inte, att vi i grunden bry oss så mycket om, huruvida vi bli lyckliga eller inte — bara vi få lov att spela en roll i livets stora skådespel. Utan att kanske veta om det, söker många av oss tragedien. Vi gå på teatern för att gråta, och vi längta i hemlighet efter — ja, må det gärna vara sorgespel, bara det över huvud taget är spel, ett spel, där ock vi äro med och frambära vår egen lilla roll under de tårar, som äro olyckans lycka.

Frågan: "i vilket yrke är kvinnan lyckligast?" skulle ju också kunna formuleras så: "Vilket yrke kan bäst tillfredsställa kvinnopsykens hemliga instinkter och önsknings?" — Sonja Kovalevski svarade en gång, när man frågade henne vad hon helst skulle velat bli, efter en stunds funderande: "Sångerska!" Svaret ger en liten glimt, som väcker vemod, in i en berömd kvinnas själ. Sonja Kovalevski var en betydande vetenskapsman, som tycktes ha vunnit allt hon kunde begära. Men som den "lyckliga" yrkeskvinnan stod för henne framför andra sångerskan. Sångerskan, skådespelerskan omvärves av beundran, dyrkan — det är kärlekens livsluft, som kanske är bättre än kärleken själv. — Den andra "lyckliga" yrkeskvinnan är väl hon som representerar motsatsen: den kvinna som i kärlek får uppoffra sig, utplåna sig själv: sjuksköterskan, den socialt arbetande kvinnan, barnhemsföreståndarinnan o. s. v.

En författarinna framlade i en tidigare artikel i Idun under samma rubrik som denna meningar, som säkert voro både riktiga och djupa. Denna gång ha vi frågat några representanter för olika kvinnoyrken och kvinnoarbeten vad de själva tänka om lycka — olycka i sitt kall.

Kvinnans guldålder är förbi, anser Anna Lindhagen.

Fröken Anna Lindhagen sökte vi upp i hennes hem, där hon satt mitt bland broschyrer, konst saker och telefonsamtal.

— Om jag är lycklig? sade hon på sitt temperamentsfulla sätt. Jag skulle vara det, om jag finge verka som jag ville. Men jag känner mig inte verka vad jag ville med att som inspektör, bara springa sex trappor upp och titta på en barnunge, — när det kanske är hela systemet, jag skulle vilja ändra.

De kvinnor anser jag vara lyckliga, som verkligen få tillfälle att verka något. Kvinnliga konstnärer, journalister, läkare, advokater, alla innehavare av sådana fria yrken kunna bli lyckliga i sitt kall, därför att de kunna verkligen utträtta något och därför att konkurrensen med männen är fri inom de yrkena.

Jag misstänker, att kvinnans guldålder inom yrkeslivet redan är förbi. Det är inte bara tävlan om brödbiten det nu gäller, utan också tävlan om att få lov att verka. Man säger: kvinnan har den sociala barnavården, fattigvården, o. s. v. — men snälla ni, också männen tycka ju det är roligt att arbeta inom den.

Man talar om att kvinnans lycka är att få verka medelbart, genom en man. Ja, det tror jag det — det är naturligtvis det bekvämaste och ljuvaste att få verka medelbart.

Men att som jag springa upp för fyra trappor än hit och än dit, det är inte att få verka nog, slutar talarinnan, såsom en klok kvinna vägande ja mot nej, gott mot ont i sitt liv.

Lyckliga skribenter.

Att den kvinnliga journalisten har en angenäm arbetsuppgift, antydde redan här ovan — och i varje fall kan det ju vara trevligt att som undertecknad

Anna Lindhagen.

Märta Lindquist.

Lydia Wahlström.

i detta sammanhang gå omkring och höra, hur otrevligt andra människor ha det.

Fröken Märta Lindquist, Svenska Dagbladets mycket använda och högt skattade kvinnliga medarbetare (märket "Quelqu'ne"), träffade vi på i hennes redaktionsrum, mellan telefonen och skrivmaskinen, elegant och skön — nåja, med det slags trötta och litet skuggade skönhet, som den intellektuellt strängt arbetande unga kvinnan får.

— Jag visste inte, vad arbetsglädje var, förrän jag blev journalist, säger hon. Under skoltiden och de fem universitetsåren arbetade jag av tvång, och den korta tid, jag var lärarinna, var ibland nästan ett inferno. Av en tillfällighet kom jag hit som volontär — och stannade. Och jag kan inte tänka mig ett yrke, som kunde göra mig mera helt lycklig än detta. Denna ständiga rörlighet, denna eviga växling av händelser och personer — — — Det är svårt att beskriva vad som ger yrket dess stora tjusning. Kanske mest det där draget av bohæmeri eller vad man skall kalla det: tidsbegreppen flyta, det kan ofta hända man sitter uppe en natt och arbetar utan att ens märka vad klockan blir, och vad man erfar är ständigt nytt och nytt.

Det förvånar mig för resten, att inte journalistiken har dragit fler kvinnor till sig i Sverige. Man skulle eljes tycka, det borde vara ett yrke, som skulle ligga bra till för den svenska kvinnan med hennes självständighet o. s. v.

I förbigående framkastade vi också en fråga till författarinna Elin Wägner om huruvida det var roligt — — — Ja, försäkrar hon övertygat, det var lika roligt att skriva den och den romanen, som det var att leka med pappersdockor, när man var barn — — —

Lydia Wahlström ger lärarinnekallet högsta betyget.

Att d:r Lydia Wahlström mer än de flesta skall veta vad arbetsglädje är, det är klart, och också ger hon lärarinnsans, uppfostrarinnsans kall högsta betyget som ett yrke, i vilket man kan bli lycklig.

— Men man skall vara född till det, säger hon, liksom man bör vara född till att vara konstnär, läkare, advokat; är man inte det, måste det vara det tråkigaste som kan tänkas att vara lärarinna.

Undervisningen, beröringen och arbetet med de ungas själar ger en ständig inspiration och stimulus, och i så måtto är lärarinnekallet litet släkt med konstnärskapet. I tider då man har det svårt, glömmar man sina bekymmer åtminstone de stunder, då man ser in i alla dessa unga ansikten, som tala om önskan att lära sig, att veta.

Men jag med mina endast tolv timmars tjänstgöring är ju inte uteslutande lärarinna. Och enligt min mening vore det det bästa, om läraren kunde

Lilly Rosengrén.

Julia Håkansson.

öva sitt lärarkall under bara sin halva arbetstid och ägna andra hälften åt annat intellektuellt arbete eller kroppsarbete.

— Men den där litet äldre lärarinnetypen, inskjuta vi, den stackars nervösa, litet förkomna — — —?

— Den finns nog knappast mer, svarar d:r Wahlström. Den försvann definitivt under 1900-talet. Sedan kristiden tog slut, ha ju lärarinnorna dessutom fått det ganska bra ekonomiskt. För resten känner jag flera lärarinnor,

som ha förmögenhet och alltså gott skulle kunna lämna sitt yrke, men som äro så fästa vid sitt arbete, att de ändå stanna kvar.

"Jag skulle vara lycklig i yrket, om jag inte vore gift."

Fru Lilly Rosengrén, innehavarinna av Stockholms Uthyrningsbyrå, ser tillbaka på en ovanligt framgångsrik affärsbana, där hon nu sitter i byråns stora eleganta lokaler som chef för dess många olika avdelningar.

— Jag skulle ha varit helt lycklig i mitt yrke, säger hon, — om jag inte hade varit gift. Ja, förstå mig rätt. Jag hade föresatt mig att arbeta på den bana, jag kommit in på, men det var så oerhört svårt för mig att känna slitningen mellan hemmet och arbetet. Ibland hände det, att mina små gossar gråto, när jag gick hemifrån på morgonen. "Kan inte mamma sitta hemma på den här byrån i dag i stället för den där byrån på Kungsträdgårdsgatan?" sade den minste och pekade på en möbel.

För den gifta kvinnan, som har arbete utomhus, måste det enligt min mening alltid bli en slitning mellan det ena och andra. Men jag vet, att de flesta i samma ställning som jag säga något annat.

En skådespelerska bör helst ej gifta sig, anser Julia Håkansson.

Fru Julia Håkansson säger om skådespelerskans kall:

— Det kommer ofta unga flickor och säga till mig: jag har sådan ryslig lust att gå in vid teatern. De stackarna — om de gå in bara för att "de ha lust"! Man skall ge sig in vid teatern för att man helt enkelt måste, och om så är, om man alltså har den verkliga kallelsen, då kan man få känna det som är konstnärsskapets lycka.

Men "konstnärsskapets lycka" är alltid ett mångtydigt ord. Ingen konstnär gör sina bästa saker, när han är som lyckligast. Ju mer han känner halvheten i livet, dess bättre skapar han. Full tillfredsställelse kan han aldrig komma till, eftersom han alltid vill nå högre. Men å andra sidan: vilken oerhörd lycka i att genom sin konst så att säga utåt ge de strider, som man annars måste kämpa inåt.

Men familjelivets lycka — den hör inte ihop med konstnärsskapets. Jag anser, att en skådespelerska eller skådespelare helst inte bör gifta sig. Mina barn voro rätt stora, när jag gick till scenen — gick därför att jag inte kunde annat — men hur fick jag inte fara och flacka och lämna hemmet åt guvernanter och husfröknar och alla. En verkligt duktig husmor kan icke bli något stort på scenen. Man kan icke tjäna två herrar, det är min mening. Och hur slukar inte arbetet också en skådespelerska! Kl. 11 på f. m. skall hon vara på repetitionen och är hemma igen kl. 4. Så bör hon vara på teatern igen kl. 6— $\frac{1}{2}$ 7 för att bereda sig till föreställningen, som slutar kl. $\frac{1}{2}$ 11—11, och så är hon hemma igen kl. 12. Och mellantiden: besök av sömmerskor etc. Jag beklagar den familj, som har en mycket anlitad skådespelerska till mor och husmor — det skall en stark själ till för att hon skall hålla ut i slitningen.

Jag säger inte: gå till teatern, för den kan göra er lyckliga. Jag säger bara: gå till teatern, om ni inte kan låta bli.

E. TH.

LATHYRUS: FÖNSTERTRÄDGÅRDENS MAJBLOMMA.

En vacker dag för tvåhundra år sedan, då den italienske munken Francesco Cupani mediterande vandrade över en ciliansk blomsteräng, upptäckte han en liten anspråkslös violett blomma, som påminde honom om ärtväxterna. Fader Francesco tog den, ty han var en ivrig botanist, och den fick sedan plats i hans herbarium under namn av *Lathyrus odoratus*. Det var den okonstlade stammodern till alla luktärter — otaliga som havets sand och utsökt raffinerade i form och färg, — som nu finnas spridda över hela världen. I England, där blomsterodlingen är en nationell passion, finns det t. o. m. en särskild luktärtsförening — *The National Sweet Pea Society* — som tagit den ljuvliga lilla sommarblomman under sina vingars skugga eller rättare sagt vill ge den en plats i solen. Och det är England, som satt mer eller mindre poetiska namn på de tusentals doftande fjärilsliknande varieteterna: den röda *Paradis Crimson*, den lavendelblå, som fått sitt namn efter engelsmannens vördade *Florence Nightingale*, de lilafärgade *Dream* och *Felicity*, *Queen of Norway* som går i mauve, *Suffragette* som är röd och blårandig — är det en anspelning? — den vita

Moneymaker och den rosafärgade *Marie Corelli* för att nu bara göra en liten ax-nej blomsterplockning i *Lathyrusskogen*.

Nu är det just tid att sätta *Lathyrus* i er fönsterträdgård, och även barnen skulle säkert bli lyckliga, om de själva finge sätta frön och se, hur blommorna växa. Giv dem en vanlig sockerlåda, som de för skönhetsens skull få grönmåla, gör ett par hål i lådans

botten, som sedan täckas med några bitar av en lerkruka, och låt dem fylla lådan med sandblandad fet jord, som packas till hårt. Fröna sätts på ungefär 8 centimeter avstånd från varandra och täckas med några centimeter djup jord. När sticklingarna komma upp, få de små trädgårdsmästarna stödja dem med pinnar och snören. Här följer en liten förteckning på de vackraste luktärterna i varje färg:

Blå: *Princess Mary*.
Karmosin: *Maud Holmes*.
Crème: *Clara Curtis*.
Ljusblå: *Florence Nightingale*.
Rödbrun: *King Manoel*.
Violett: *Queen of Norway*.
Lax: *Melba*.
Orange: *Thomas Stevenson*.
Vitt: *Iolanthe*, *White Queen*.
Skär: *Hercules*, *Elfrida Pearson*.

I maj, då ert fönster fått en blommande *jealousy* i ljuvligaste sommarfärger, skall ni få full valuta för det lilla besväret att odla er egen majblomma.
MIDINETTE.

KVINNOPORTRÄTT TILL DAGSKRÖNIKAN.

"RANSÄTERS" KÄNDA OCH UPPSKATTADE författarinna ingick den 23 april i sitt åttonde decennium och många och varma voro de lyckönskningar som på födelsedagen strömmade in till den röda stugan på Djursholm, där fröken *Lotten Dahlgren* bor sedan många år tillbaka. *Lotten Dahlgren* hade hunnit på andra sidan halvsekllet, då hon utgav sin bok om *Ransäter* — ett värv, vartill hon var bättre skickad än någon annan. Själv ättling av den gamla kultursläkten *Dahlgren* och dotter till "*Fredrek på Ransätt*" — *Vermåningarnes* skapare — hade hon ju alla traditioner och minnen från de frejdade *Värmlandssläkterna* i mitten av förra seklet i arv och ägo. År 1911 utgav *Lotten Dahlgren* sina *Norrländska släktprofiler*, och därpå följde "*Lyran*", den fängslande skildringen av fru *Fredrika Limmells* berömda sängarhem vid *Mälaren*, medelpunkten för den tidens musikliv. Men fröken *Dahlgren* har även sysslat med annat författarskap än memoarlitteratur. I 17 års tid beklädde hon posten som redaktör för tidskriften *Dagny*, men under senare år har hennes intresse mest varit knutet vid gångna tiders mäniskor och deras öden.

Lotten Dahlgren.

Den kända sånglärarinnan och operasångerskan fru *Ida Brag*, född *Moritz*, har i dagarna avlidit på *Ersta sjukhus* i *Stockholm* nära femtiofem år gammal. *Ida Brag* var född i *Västergötland*, genomgick som helt ung *Musikaliska akademien* och studerade sedan i *Paris*. År 1890 blev hon engagerad vid *Operan* och var under ett tiotal år en av dess främsta förmågor. Hon utförde med framgång en rad sopranpartier såsom *Margareta*, *Julia*, *Santuzza* och *Aida* och blev genom sin vackra stämma och kultiverade sångkonst en stor favorit hos publiken. Tillsammans med sin make, operasångaren *Herman Brag*, flyttade hon sedan till *Berlin*, där hon ägnade sig åt undervisning. Efter krigsutbrottet återvände hon till *Stockholm* och fortsatte trots långvarig sjuklighet sin lärarinneverksamhet till några veckor före sin död. Fru *Brag* var en fin och älskvärd personlighet, vars bortgång är djupt kännbar för hennes många vänner och ej minst för hennes elever. De närmast sörjande äro hennes man och hennes dotter sångerskan *Lisa Brag*, anställd vid *Stora teatern* i *Göteborg*.

Ida Brag.

En duktig affärskvinna, som i dagarna fyllt 60 år är fröken *Maria Nilsson* i *Karlskrona*. Född i *Lund* den 18 april 1861 erhöll hon vid 18 års ålder efter slutad skolgång plats å domarekansli i *Skåne*. Något år senare genomgick hon handelskola i *Jönköping* och erhöll omedelbart där efter anställning å ingenjör *Fr. Strandbergs* kontor, samt sedermera kassörsbefattning vid *Jönköpings Östra Tändsticksfabrik*. År 1886 kom fr. *N.* till *Karlskrona*, varest hon i 25 år innehaft kamrerarebefattning å avlidne konsul *C. A. Svahn*s fabrikskontor. År 1912 etablerade *N.* i *Karlskrona* "*Maria Nilssons Bokförings- och Revisionsbyrå*", vilken hon ännu innehar. Denna fröken *N:s* revisionsbyrå åtnjuter stort anseende och många äro de som taga hennes arbetsförmåga i anspråk. År sedan år 1917 ombud för *Brandförsäkrings-Aktiebolaget L'Union* i *Paris*.

Genom sin arbetsamhet och ovanliga energi har hon brutit sig en bana och skapat sig en oberoende ställning, städe har hon genom sina många och värdefulla egenskaper vunnit allas aktning och vänskap. Många äro helt säkert de, som på hennes högtidsdag låta tankarna dröja några ögonblick hos den ungdomliga sextioåringen, för att tillönska henne ännu många lyckliga av sol och hälsa uppfyllda levnadsår.

Fru *Martina Olsson* är en representant för det kvinnliga *Göteborg*, som där utövar en gagnande filantropisk verksamhet. I "*Majblomman*", "*Påskriset*", "*Barnens dag*", "*Norrlands sjukstuga*", ja överhuvud i allt som rör barmhärtighetsarbete när det gäller de stackars gamla och de små värnlösa barnen, är hon en av de mest verksamma. Som försäljerska, oftast klädd i sin äkta sjal och silkesduk som nämndemans-mor från landet, är hon känd och välkomnad av alla.

Barnens dags tidning 1920 skriver om henne "att det finnes väl ingen i vår stad som ej blir glad att se henne och att hon av både gamla och unga förstått att göra sig omtyckt som få." Av en god fé har hon fått varmt hjärtelag och en god vilja samt en mycket stor portion humor, och hon säger aldrig nej, då det gäller att hjälpa.

A. F.

Maria Nilsson.

En visa av Felix Körling,

särskilt komponerad för *Idun*, blir en av nyheterna i nästa nummer av tidningen, daterat den 1 maj. Våra yngsta läsare, som med förtjusning sjungit »*Rosengull*», »*Min docka ska gå på bal*» och alla de andra lustiga sångerna i *Nicke-Nacke*, skola säkert få sig en riktigt rolig stund, då de lära sig den nya »*Flickvisan*» av barnens egen tonsättare. Ni hitta visan under barnsidans vanliga rubrik *Lustresa till Sagolandet*.

Martina Olsson.

NEWYORK I BEUNDRAN FÖR D:R GOODWIN

Badande flicka.

Den lilla småländskan.

Gås-Lisa.

»Mor Fia på Ulö».

INFÖR ORIGINALEN TILL DE PÅ dessa sidor återgivna bilderna samt ytterligare en 50—60 av d:r Goodwins kamerabilder ha tusentals amerikaner fallit i beundran för det fjärran Sverige. Dels för att det kunde visa en kamerakonst som denna och dels emedan det har sådana modeller. D:r Henry Buergel Goodwins utställning i Newyork omfattade

WINS KAMERAKONST OCH MODELLER.

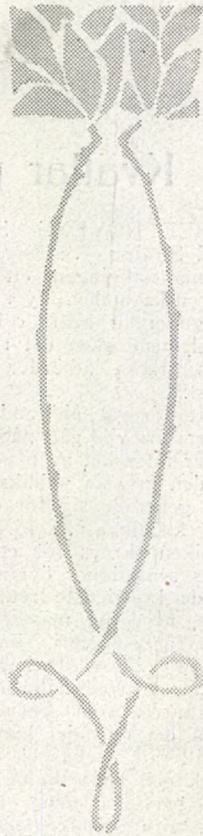
Flickan med spegeln.

Fru G. W.

Operasångerskan Loulette Alvar.

Skådespelerskan Fru Gerda Lundequist-Dahlström.

GAHNS MANIOL

DET BASTA
FÖR HUDEN
I ALLA VÄDER

DET EKONOMISKA HUSHÅLLET

MUSTADS VÄXT-MARGARIN SPECIALITE: "BÄSTA VÄXT"

MUSTADS GRÄDD-MARGARIN SPECIALITE: "SOLO-GRÄDD"

VILAR PÅ MUSTADS MARGARIN

Världens Frukost

har Quaker Oats blivit kallat emedan millioner människor över hela världen börja sin dag med en rätt av Quaker Oats delikata havregryn.

Inga havregryn i hela världen kunna mäta sig med

Quaker Oats

porträtt dels av kända svenskar, dels av svenska folktyper. Och inför en sådan bild av naiv älskvärdhet som den leende småländska bondflickan med de långa flätorna föllö amerikannarna i formlig förtjusning. Alldeles särskild lycka gjorde som svensk folktyp också den präktiga kärngumman "Mor Fia på Utö", som här avbildas.

Den som inbjudit d:r Goodwin till resan och utställningen var en av de mest kända stora förläggarna i Newyork, Condé Nast, utgivare av världens största societets- och modetidningar, Vogue och Vanity Fair (i Vogue har d:r Goodwin f. ö. medarbetat sedan sex år tillbaka). D:r Goodwin och hans fru blevo, berättar han för en av Iduns medarbetare nu efter sin hemkomst, mottagna med den mest storartade älskvärdhet och gästfrihet, och inte minst hans kolleger visade sig erkännamma. Utställningen skall nu gå vidare till Boston och Chicago samt senare till Los Angeles.

Trots alla d:r Goodwins framgångar i Amerika, har emellertid The starspangled banner icke satt något märke på honom. Tvärtom, säger han, i det han för en gångs skull använder färgtrycksspråket, jag återvänder alldeles blågul i själen. Man tycker oerhört mycket om Sverige, när man — är i Amerika. Intet under alltså, att d:r Goodwin aldrig reflekterade på att följa de ivriga uppmaningarna där ute att stanna kvar i Amerika — fast det nog kan hända, säger han, att han kommer att göra en och annan säsongresa dit.

Även d:r Goodwins amerikanska kolleger erkände, att utställningen bjöd på något för amerikansk fotografikonst alldeles nytt. Detta nya bestod kanske förnämligast i det redbara, starkt personliga arbete, som här presterades, och det dyrbara, omständliga förfarande, som karakteriserade minsta detalj. Så dyrbara fotografiska tryck som dem d:r Goodwin hade att visa, kände man hittills ej till därute. Vad som slog an på den stora allmänheten var tydligen också enkelheten och rättframheten i framställningen.

D:r Goodwin porträtterade under sin Amerikavistelse en hel del amerikanska storheter, såsom staternas främste skulptör, Paulanship, deras kanske största skådespelerska Doris Keen m. fl.

Kvällar på parkett.

BEETHOVENS SYMFONIER OCH RICHARD STRAUSS' "Salome" — man skulle vilja nämna sammanställningen ett vanhelgande av den beethovenska anden. Ty i symfonierna böljar en värld av gudomlig kraft och bestående skönhet, medan i Salomemusiken det råa och vidriga med en Calibans fräcka åtbörder söker manifesteras sig som konst.

Ett förnyat åhörande av operan, som nu efter många års vila gått några aftnar på Kgl. teatern, befäster intrycket av något osunt och av ett ockrande på den grävsta publiksmaken, som Richard Strauss inte generade sig för den gången. Det var nämligen åtskilliga år före världskriget, som Salomemusiken skrevs för ett överkultiverat och på alla slags sensationer övermätt Europa. Publiken krävde de kraftigaste retmedel även på konstens område, nerverna måste skälva inför en ohygglighetens fantasmagori, sinnena hetsas av en vämjelighetens vållust. Richard Strauss har med Salome lyckats tillfredsställa dessa krav i vad det gäller tonkonsten som sensuell lockelse.

På det området kan man knappast gå längre. Till all lycka ha operans artister så mycken smak och behärskning, att utförandet ej markerar den perversa tonen utan så vitt ske kan dämpar den. Fru Nanny Larsén-Todsén är för övrigt en både vokalt och dramatiskt ypperlig Salome. Hennes granna stämma brottas segerrikt med musikens många hårdheter och dissonanser, och spelet har alltigenom en nobless, som gör att de värsta scenerna ej bli alltför pinsamma. Herr Richters Jochanaan är väl karakteriserad och hans sång har en fyllig varm klang. Tetrarken Herodes återges av hr Ralf, vars främsta förtjänst är det tydliga textuttal. Av spelet får man ringa eller ingen föreställning om fursten — han verkar något av en på-

Husmoderns bästa hjälp
är elektriska tvättmaskinen.
"THOR"

Sparar arbete, tid och pengar!
Över 500,000 maskiner i bruk.
Begär prospekt!

A.-B. CELER
Regeringsgatan 30 - Stockholm
Riks & Allm. 53 35

"SVALAN"

2 1/2 hkr.

MARKNADENS
BÄSTA
UTOMBORDS-
MOTOR
KOSTAR NU
595
KRONOR.

NYA
LUTH & ROSÉNS EL. A.-B.
Utombordsmotoravd.
STOCKHOLM 4.

Den Dam
som sätter värde på
en VERKLIG FÖRSTÄLLD PÅRTY
FÖRSMÅK EJ ATT PRÖVA
Esteria
Denna parfym
främstild av ekte blomster i olika blomarter
ger fullständig illusion av
NATURLIGA FRISKA BLOMMOR
ANU! LUNDOVISTS TEKN. FABR. VÄXJÖ.

KOCKUMS

Emaljerade
Grytor
äro
starkast och vackrast.
Försäljnings-
STOCKHOLM DROTTNINGGAT. 57 KENTOR. GÖTEBORG NÄSÄNGSGAT. 23.
KOCKUMS JERNVERK, KÄLLINGE

**PHOSPHO-
ENERGON-
PILLER**

FORORDAS AV LÄKARE
☉ Vid allmän svaghet,
nervositet, överansträngning
och sömnlöshet. ☉
SÄLJES ENDAST I APOTEK
A. B. PHARMACIA, STOCKHOLM
Kontrollant: PROFESSOR A. VESTERBERG.

- Steinway & Sons -

Lundholms
Pianomagasin

Stockholm
Jakobsbergsgatan 39

Göteborg Malmö

Kungsörs

VATTENKANNOR
och alla slags hushållskärl
av koppar, bleck, aluminium.
Prydliga, praktiska, prisbilliga.

Finns i alla järn- och
bosättningsaffärer.

A.-B. Kungsörs Bleck-
kärlfabrik, Kungsör.
Drottninggatan 20, Stockholm

DET BÄSTA ÄR
ÄNDÅ

Petris

Ängpreparerade
Havremjöl

ty samtidigt med att det fyller alla hygie-
niska krav är det läckert och lättillagat. Pro-
va även andra havremjölssorter och välj
sedan det bästa! Petris Ängpreparerade
Havremjöl tillverkas endast av A. Wilh.
Petris Grynfabriks A.-B., Kungl. Hovleve-
rantör, Hvetlanda, och finnes till salu i
alla välförsedda specieraffärer. Säljes såväl
i fabriksens originalkartonger som i lös vikt.
Endast det bästa är gott nog för det
svenska folket!

HELGONET

och Narren av Agnes Günther. Övers. fr.
150:e tusendet (40:e tyska uppl.) 8:e sv. uppl.
(13:e tusendet). 2 del. Hft. 11 kr., klotb. 14.50
halvfr. band 21 kr. pr del. »Den som läst
den glömmmer den aldrig». Presentbok!
Lindblads Förlag, Uppsala.

struken småborgare, en gemytlig Konjander i man-
tel och vinlövskrans.

De smärre rollerna uppbäras av fröken Schillan-
der, hrr Öhrström, Malm och Oscar.

Medan Salomes brutala och sinnesbedövande
orkesterlarm skakat operamurarna tonar i Audito-
rium Beethovens symfoniska verk med all deras
rikedom av patos och skönhet.

Det är de nios odödliga svit, som av Konsert-
föreningen spelas i följd under sammanlagt fem
konsertafnär.

Musikalskaren är förtrogen med dem som med
mångåriga vänner, och vid varje nytt åhörande er-
far han denna ilning genom själen, som det äkta
konstverket alltid framkallar.

När detta skrives ha de fem första symfonierna
medhunnits. Intrycket av nummer fem med dess li-
delsemåttade sista sats, en titanbrottning i toner,
blev överväldigande. Det märks att prof. Schneé-
voigt har den symfonien kär framför andra, ty där
kommer något med musiken kongenialt i hans sätt att
leda orkestern. Ett vokalt inslag med Clärchens sånger
ur "Egmont" och Marcellinas aria ur "Fidelio",
samtliga sjungna med värme och brio av Birgit
Engell, skänkte ytterligare förklaring åt Beetho-
vens snille.

*

Friherrinnan Ellen Cederströms nya gästspel på
Dramatiska teatern har liksom det förra blivit en
stor framgång. Den som minns hennes stockholmska
backfisch i fru Edgren-Lefflers komedi "En räddan-
de ängel", sådan hon gav den, då hon själv stod
ungdomen nära, och nu jämför, måste i sanning bli
en anhängare av föryngringsteorien. Illusionen är
fullständig, hennes spel är ett litet underverk av
sprudlande lynne och flickaktiga fasoner och hennes
repliksjänkning bevarar ännu ungdomens fräschör. Det
lilla stycket med sin väl träffade societetston och
sin markerade sens moral låter för övrigt fortfa-
rande se sig med nöje. Bland de spelande i en-
semblen utmärkte sig fru Gard som den intagande
och om världens giller och bedrägligheter omedvet-
na Arla.

Societetsstycket föregicks av Otto Benzons "Till-
fälligheter", som nu verkade mer än obetydlig, och
Ernst Ahlgrens "I telefon", vilken interiör med sina
än skämska än rörande scener var precis som förr
i världen. Friherrinnan Cederströms Siri hade ej
förändrats det minsta i fråga om livligt och känsligt
spel — men av hennes moité, den unge Birger, gjorde
Uno Henning en totalt misslyckad figur. Stämman
klättrade på alla tonlägen och mimik och plastik
raglade utan styrsel. Dock, Siris och Gurlis ypper-
liga framställarinnorna gjorde att man glömde skavan-
kerna hos mer än en av de andra.

ARIEL.

*

Blancheteatern har under en veckas tid givit Ro-
berto Braccos komedi "Lika barn leka bäst", som
stockholmarna senast sågo 1907, även då med frö-
ken Olga Andersson i huvudrollen. Pjäsen verka-
de — beskuren som den var — i högsta grad te-
vatten, och hr Aréhn och Olga Anderssons goda
spel kunde icke hålla den uppe. Fröken Birgit
Aréhn, en dotter till skådespelaren Nils Aréhn, de-
buterade i styckets ingenueroll och skötte sig för-
tjänstfullt. Nu står "Lakejer" åter på affischen.

*

"Så tuktas en arbigga" räknas väl inte precis
till Shaksperes allra finaste saker — men den un-
derbara Shakspereska väven är där ändå av blod-
full sundhet och ljuvt svärmeri. Den uppfattning,
det ger uttryck åt, av kvinnan och hur man bör be-
handla henne förefaller ju också att vara en smula
mera medeltidens än den Shaksperes, som står över
alla tider — och i alla fall, vad gör det, när den
bärs fram med den skämskhet, klokhet, och det
gäckeri som här —

Man är ju van att se hr de Wahl och fru
Pauline Brunius prestera ett samspel, vars make
nog inte förekommer på mängden scen, och man
blev inte sviken, när man nu såg paret i Sven-
ska Teaterns "Så tuktas en arbigga", hon som
arbiggan och han som hennes djärve tåmjäre. De
Wahl gjorde den väl ursprungligen mer än lov-
ligt råbarkade Petrucchio så pass förfina, att han
kan accepteras av en modern parkettpublik: även
under hans vredesutbrott kunde man inte låta bli
att märka, att riddaren var en man med hjärta,
och framställningen glider lätt över sådana moment
som det, att Petrucchio från början egentligen
gillar bara till pengarna. Fru Brunius gav en ock-
så rent estetiskt ypperlig Katharina, och den om-
vända arbiggans ömma och ödmjuka slutbekän-
nelse till mannen föredrog hon med en rent av be-
undransvärd teknik.

Bipersonerna tjänade i tillbörlig grad till att fram-
häva styckets många komiska eller svärmska bi-
moment, utan att alltför mycket utmärka sig.

E.

KRAGAR - JABOTER
PLISSÉER

SENASTE NYHETER

J. F. HOLTZ

H. M. DROTTNINGENS HOFLEVERANTÖR

Använd SKODON av
märkena

Ingeborg

och

Engelbrekt

FYRTORNETS

"NAJADEN"

ANJOVIS I OSTRONSÅS.

FULLMOGEN. - FINFIN. - BÄSTA KVALITET.

Har Ni ett barn?

TRADE MARK

Om så är fallet, gör Ni natur-
ligtvis allt för dess väl, men Ni
vet kanske icke, att näst mo-
dersmjölken Nestlés barnmjöl
är det bästa Ni kan giva det.

STATSKONTROLLERAT

GRÖNSAKS- & BLOMSTERFRÖ

m. m., m. m.

säljes under garanti av

FRÖODLINGENS FRÖHANDEL

Grönsakstorget Göteborg

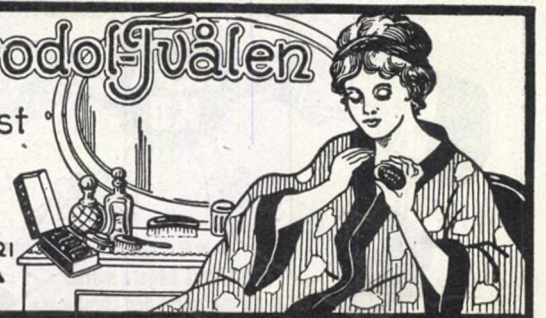
(Affären grunlagd 1883.)

Begär vår illustrerade katalog.

Florodofjvålen

Endast
den!

PARFYMERI
FLORA
GEFLE

Ett "4711" Bad uppfriskar huden

— livar nerverna. Det regelbundna badet med en kraftig dusch "4711" är en välgärning för kroppen, förlämnar den en ihållande, välgörande uppfriskning.

Se därför till, att Edert dagliga bad är tillsatt med "4711".

Blott det lagligen skyddade märket (Blå-Guld-Etikett) lämnar garanti för detta gamla beryktade märkes finhet.

Försäljes överallt.

Firman grundad 1792.

4711 Eau de Cologne

 Eau de Cologne I bad- eller tvättvatten
BADSALT välgörande på huden

 Eau de Cologne Mild, uppfriskande som
TVAL Eau de Cologne

BOET

GÖTEBORG AVENYEN 24
TELEFON 10232 & 16532

OMBYGGER - MODERNISERAR
INREDER OCH MÖBLERAR

VILLOR

EKONOMISKT - PRAKTISKT
PERSONLIGT - KONSTNÄRLIGT

Luxdammsugaren

Husmoderns
bästa hjälpreda

A.-B. ELEKTROLUX

GÖTEBORG
R. T. 206 85

STOCKHOLM
R. T. 41 96, 166, 13
A. T. 71 92, 64 64

Lucia.

Av **MATILDE SERAO.**

Översättning av **Ernst Lundquist.**

(Forts. fr. n:r 14.)

"MEN, SIGNORINA...", INVÄNDE tjänsteflickan.

"Nej, nej, låt mig hållas."

Och hon tyckte att hon var snäll och human mot Giulietta genom att bespara henne en ansträngning och visa henne, att hon ej höll sig för god till en tjänares sysslor.

"Inför Gud äro vi alla lika. Om jag orkade, skulle jag sopa också och bädda upp sängen, men jag är så klen! Om jag böjer mig ner för mycket, får jag hjärtklappning", tänkte hon, i det hon knöt för sig ett svart förkläde och fäste upp släpet på sin klänning.

Men hennes största njutning, det, som behagligast kittlade hennes nerver och smekte hennes sentimentalitet, var att länge dröja vid varje sak, vid vilken ett minne var förknippat, att återkalla försvunna dagar och pejla framtiden, att låta den ena drömmen avlösa den andra och lämna sin fantasi fria tyglar.

Rummets kalla, stränga, nästan klosterliga prägel påminde Lucia om hennes dröm att bli nunna, att hänge sig åt mysticismen och dö i "korsets vanvett" liksom den heliga Theresia. Det fanns ingen matta på golvet, vars blanka stenrutor gjorde ett iskallt intryck. Sängen, vars snirklade järnstänger Lucia omsorgsfullt avtorkade, saknade omhängen och hade blott en enkel vit filt och en enda liten mager kudde; det var en asketisk jungfrus läger. I ett hörn bredvid sängen, infattad i en ram av svart sorgflor, hängde en madonna med barnet i bysantinsk stil, målad på trä med guldgrund, med kornblå kjol och röd mantel, sällsamt vidöppna ögon och smekande Jesusbarnet med händerna, en ännu stammande målarekonsts första försök. Lucia kysste tavlan, innan hon dammade den, och det svarta sorgflore kom henne att fantisera om sin mor, som hon knappast hade känt och efter vilken hon hade ärvt denna madonna. Ofta sökte hon på den heliga jungfruns smala, genomskinliga, vaxgula hand med sina läppar spåren efter moderns kysar.

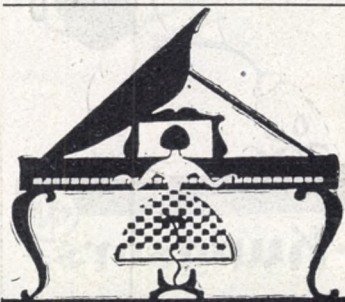
Under madonnabilden, bredvid sängen, stod en bönpall av trä, skulpterad i medeltidsstil. Lucia hade köpt den av en antikvitetshandlare. Familjevapnet, som fordom hade prytt träskölden, var borttäljt, och i stället för att låta sätta dit familjen Altimares *stormiga hav* och polstjärnan på klar himmel, hade Lucia låtit skära ut en dödskalle och ordet *Nihil*, som hon hade tagit till sitt valspråk. Då hon skulle damma den, föll hon på knä på den röda sammetsdynan och bad mekaniskt ännu en bön. Hon ryckte sig lös med ansträngning och lät dammhandduken glida över en liten byrå, som hon hade haft med sig i skolan och som inrymde många minnen från den tiden: böcker instuckna mellan linnena, helgonbilder, bandrosetter, konfekt, som hon sparat. På den lilla byrån låg en nåldyna av rött siden med ett överkast av spetsar som Ginevra Avigliana, den flitigaste knypplerskan i skolan, hade skänkt henne, och en Thomas a Kempis full av anteckningar i marginalen, skrivna i blodrött bläck; hon for med handduken över bokens pärm och läste några ord i den.

Men hennes fantasier växlade karaktär, då hon stod framför den stora spegeln i skåpet, vari hon såg sig själv hel och hållen. Hon betraktade noga sin bild, såg, i huru många veck klänningen satt över bröstet, och gjorde den reflexionen, att hon blivit mycket magrare på den sista tiden. Hon drog i sitt skärp och tänkte, att om hon ville, kunde hon bli smal om livet som en vidja. Hon ställde sig i profil med släpet slängt åt sidan och huvu-

**Nyhet
för köket!**
HELIOS ZINKPUTS

snabbaste och verksamaste medel för putsning av zink. Ger **varaktig glans utan** efterputsning med fett, mjölk e. d.

**A. B. FÖRENADE
PIANO & ORGELFABRIKER
GÖTEBORG.**

Flyglar, Pianon, Orglar från landets förmåsta fabriker. Försälningssmagasin: Stockholm: Drottningg. 23, Göteborg: Arkaden, Malmö: Österg. 28, Norrköping: Drottningg. 16, Gävle: N:a Kungsg. 25.

FERNQVISTS KAPPAFFÄR
33 DROTTNINGGATAN 33
KAPPOR, DRÄKTER och KJOLAR
BESTÄLLNINGSSKRÄDDERI
MED GARANTI FÖR VÄLSITNING

MODERATA PRISER

SINGER
DEN MODERNA S YMASKINEN

**Tvätta
med**

Ferrin

Bästa Järnmedel,

utmärkt stärkande.

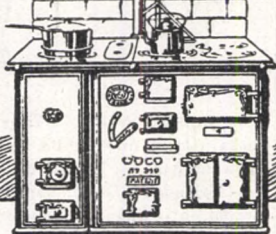
Föreskrives av läkare.

Erhålles å alla apotek.

VÄRMELEDNINGSSPISEN

WOCO

PATENT

KOKSPIS MED VÄRMELEDNINGSPANNA FÖR UPPVÄRMNING AV STÖRRE LÄGENHETER

WERNER & CO BORÅS

Uppvärmning av 2, 4 & 6 rum och kök gratis, vid elning för kokning och bakning, om man insett värmeledningsspisen WOCO. Begär katalog och offert!

Fredagen den 13:de.

En stormig morgon

Ett dovt brummande, som växer i styrka, ljuder genom morgonstillheten. Grosshandlar Jönsson är mäktat vred, det hör man. Plötsligt flyger dörren till köksdepartementet upp på vid gavel och i dörröppningen står han röd av ilska med sina skor i handen.

"Kristina, vad i Kalix älydal är meningen? Hatar du mig? Vill du förstöra min karriär, ödelägga min kredit? Va, va, va!? Vet du inte att skorna gör mannen, att ett par oborstade skor sänker vårt människovärde?"

"Men jag har ju borstat herrns skor, fastän Viking-krämen var slut", vågar hon invända.

"Ryk, rämn", ropar han, "det finns bara Viking skokräm i hela världen och den måste du använda. Då skodonen äro putsade få de ej se ut som en fräknig neger. De måste vara blanka och eleganta — det är därför Viking-krämen finnes till. Har Kristina förstätt?"

Viking-skokräm och Viking-glansborsten ge högsta glans på kortaste tid med minsta arbete.

det litet nedböjt över högra axeln. Hon hade en gång i en fotografis låda sett en fotografi av en kvinna i den ställningen, en okänd, mager, vitklädd kvinna. Lucia hade tänkt sig, att denna obekanta hade lidit mycket och sedan dött namnlös och insvept i hemlighetsfullt mörker.

Dessa fantasier fortsattes, när hon stod framför den ovala toalettspiegeln, som var betäckt av en vit slöja, ty det är ett elakt varsel att om kvällen se sig i en obetäckt spegel. Hon hade kastat dammtrasan, som nu var smutsig, i ett hörn och tagit en annan, som hon långsamt förde över marmorskivan. Trött slog hon sig ner framför spegeln, stödde huvudet mot handen och betraktade noga sin panna, sina ögon, sina läppar, som om hon ville göra någon upptäckt. Då och då tog hon en liten flaska med gul ambra och luktade på den, och hela tiden speglade hon sig för att iakttaga sin djupa blekhet och de tårar, som den starka parfymen framtvingade i hennes ögon. I lådan hade hon en ask med rött smink och en hartass att gnida omkring det med; men hon begagnade det icke. En morgon hade hon sminkat den ena kinden, men hon tyckte icke om det. Hon föredrog blekheten, denna varma elfbensvita blekhet, denna "vita lidelse", som en fantastisk, av förläggarne ännu försmädd poet hade uttryckt sig. På spegels ram var en kottiljongsfjäril i blått och silver fastgjord med en nål, ett minne från hennes första bal i fjor. Varje morgon blåste hon på den, så att dess lätta vingar fladdrade, medan den lilla kroppen satt stilla. Denna konstgjorda, orörliga fjäril, som hon så lätt kunde få att fladdra, kom henne att tänka på vissa konstlade varelser fulla av ädla drifter, men utan vilja, utan förmåga att höja sig. Lucia sade till sig själv: Ser jag mycket intressant ut eller är jag ful, när jag är bedrövad? Och hon antog sin stora melankoliska min framför spegeln, beräknade, vilken effekt den vita pannan gjorde under det mörka, oordnade håret, betraktade sina djupa, dystra ögon, de mörka ringarna under dem, profilens böjda linie och det bittra leendet, som krusade hennes läppar. En suck av belåtenhet höjde hennes bröst. Hennes sorgtyngda gestalt borde kunna väcka intresse. Icke kärlek. Hon brydde sig icke om kärlek. Vad skulle hon med den? Det var icke hennes lott att älska.

Sedan dammade hon de små flaskorna på marmorskivan. De innehöllo den fantastiska medicin, som en romantisk läkarevetenskap har uppfunnit mot den inbillade moderna nevrosen.

(Forts.)

Spirella — den nyaste korsetten.

EN NY AMERIKANSK KORSETT HAR I dagarna förevisats på Hotel Anglais i Stockholm. Skenbart se Spirellakorsetterna ut som alla andra, men provdockan som gjorde häftiga hålrullningar, iförd en elegant Spirella, visade det nya patentets förtjänster: fjädrarna som smidigt följa kroppens rörelser återta efter slutad rörelse sin ursprungliga form så att korsetten på en gång är hygieniskt tillfredsställande och länge behåller sin fason. Den nya korsetten har bland andra utmärkelser fått förtjänstdiplom av Institute of Hygiene i London, och drottningen av Spanien hör till Spirellas stadiga kunder. Allt som allt bäras i närvarande stund Spirellakorsetter av cirka fyra miljoner damer på skilda delar av jordklotet. Firman, som existerat i sexton år, har stora fabriker i Amerika, England och sedan två år tillbaka i Malmö. De nya korsetterna, som icke säljas färdiga i butiker utan endast utföras efter mått, kunna beställas av firmans corsettiärer, som uppsöka kunderna i hemmen. De betinga ett pris av 23—90 kronor, alltefter korsettygets kvalitet. Firman lämnar ett års garanti på varje korsett, så att om en fjäder skulle rosta eller brytas innan denna tid ersättes korsetten genast med en ny.

Faller håret av?

En känd svensk läkare skriver om Azymol Stimulus: "Det upplöser och avlägsnar på mycket kort tid de feta avfallmassor, som samla sig kring hårfolliklarnas mynningar, och på hårbotten i allmänhet samt tillintetgör de mikroorganismer, som där vegetera och befördrar sålunda i hög grad hårets återväxt." Mot hårfall är intet medel så effektivt och så beprövat som

F. Pauli's Azymol- STIMULUS

Vid kamning och frisering begär alltid Azymol Stimulus. Finnes överallt i flaskor "med fett" och "utan fett".

fen

Vid Blodbrist, Vårtrötthet, Nervositet och Dålig matlust

är

IDOZAN

mest effektiva järnmedicin.

5 gånger kraftigare än andra liknande preparat. Absorberas lätt av organismen. Välsmakande och skadar ej tänderna.

Överraskande resultat.

Förordas av många läkare. Fås på alla apotek.

A.-B. FERROSAN, MALMÖ.

ZENITHS

Gräddmargarin "Extramärket Zenith"

för matlagning och bak, och

Växtmargarin "Extra Växt"

för bordet,

äro marknadens förnämsta fabrikat.

Säljes
överallt
i
askar
å
65 öre

Säljes
överallt
i
askar
å
65 öre

Alla Nyheter
nu inkomna!

Columbloms

Stockholm
Hörmalmstorg
Göteborg
Kungälvstorg

LÄSARINNORNAS SPALT.

FRÅGOR.

Jag är 31 år och har i 14 år innehaft samma kontorsplats. Trivs emellertid ej nu så gott som förr, kanske även beroende på att de flesta forna kamraterna ersatts med nya, mycket unga. I min bransch fordras också unga krafter, enär den är ytterst arbetsam, och därför varken vill eller kan jag bliva "ett gammalt inventarium".

Kan manne någon giva mig ett gott råd vad jag skall inrikta mig på? — Har inga besparingar och dessutom min mor att försörja. Endast folkskolebildad. Har visserligen läst språk privat, men har aldrig haft någon praktisk övning häri. — Min håg ligger nog mest för det egna hemmet — för man och barn skulle jag med glädje satt in mina krafter — men någon måste ju bliva på överblivna kartan. — Helst ville jag hava en riktig livsuppgift, där jag kunde känna att jag vore till verklig nytta. Skånska.

Två systrar jämte en liten 10-årig systerson önskar under juli månad vistas på landet vid skog och sjö. Så billigt som möjligt, helst laga frukost och kväll själva. Om någon av Iduns läsare, kunde råda oss voro vi så tack-samma. Två systrar.

Vill någon av Iduns erfarna läsarinor giva mig ett råd. Har ej en mor rätt att taga sitt liv, om hon därmed tryggar barnets framtid? Då mitt barn föddes, vände alla mig ryggen. Av ekonomiska skäl kunde jag ej i början fostra det själv, sorgen över detta, i förening med överanstängning bröt mitt nervsystem helt. Nu har jag barnet själv, men är till följd av långvarig sjukdom urständsat att göra barnets liv så ljust jag önskar. Har under alla år haft ett mål, att fadern skulle fästa sig för barnet, men måste nu uppge hoppet. Då han sedan flera år är gift, kan han ej göra något för mig, men jag vet, att om jag dör, skall intresset vakna, och barnet kommer då i lyckligare förhållanden. Till följd av sjukdom och många sorger, som jag modigt sökt övervinna är lynnet så nedstämt, att barnets ungdom för-mörkas därav, men jag kan ej lämna det i främmande händer. Kan ej få fadern att förstå alla stötstenar som möter ett fader-löst barn, såväl i skolan som i andra förhållanden. Men vet säkert att då jag är borta skall fadern bli det bästa stöd för sitt barn, alldenstund han är en säll-synt god människa.

Vore jag frisk, och kunde försörja mig själv som förr, såg jag kanske nyktrare på dessa frågor, men anser nu att jag är självisk om jag ej gör den enda uppoffring, som kan bli till lycka för barnet. Ruth.

Här nedan införes svar på frågor, införda i n:r 13.

Svar till "19-åring". Om ni tillskriver mig är det möjligt jag kommer att kunna erbjuda eder arbete. Det hela beror dock på hur god stilist ni är och hur ni för övrigt behandlar svenska språket. Tillskriv mig före eder avresa.

Högaktningsfullt
K. E. Lundevall,
Postadress Nya Varvet.

Forts.

En gammal fördom.

— Jo, lilla fröken. Jag vill ha en flaska riktigt fin eau de cologne, den bästa ni har. — Någon utländsk.

— Utländsk! Det är bara en gammal fördom, att utländsk eau de cologne är så särskilt bra. Nej, skall baron ha en verkligt fin eau de cologne sk ska vi ta en svensk, den här, var så god och känn...

— Ah—a—a härligt! Charmant. Var heter den?

— E. d. C. — Hylins E. d. C.!

I ensliga stugan en kullen kväll

sleg Gunnar med varor från staden och då blev det liv i det tysla tjäll, ty barnen, den hungriga raden, som aldrig kan lugnas och mättas i korus skrek på Cloettas och snabbt såg han lådorna lättas.

KONFEKT
och
MARMELOD

Cloettas

konfekt och marmelad äro liksom fabriken övriga tillverkningar över hela Norden välkända och uppskattade såsom de förnämsta.

Kameror
och alla slag
Foto-artiklar
BEGÄR VÅR KATALOG N:o 13!
HUGO SVENSSON & CO
GÖTEBORG

Lägg i kokboken

eller anslå i köket "Några beprövade recept för bakning av tårter m. m. med Gooda-Jästmjöl. Det är de bästa recepter för det finaste jästmjölet. Burkar å 25, 40 och 75 öre.

Handels-A.-B. Sten Sjögren & C:o, Göteborg

Nya Bokkataloger

gratis och franco

Björck & Börjesson
62 Drottninggatan, Stockholm

Döfva
HÖRA

Den amerikanska elektriska **hörapparaten ACOUSTICON**, som är världens förnämsta, kan nu regleras i 6 styrkegrader efter örats olika hörsel förmåga. Förordad av öronspecialister. Oumbärlig för lomhörda i kyrka och teater. För efterrapningar varnas.

Öronmassageapparaten MASSACON botar susning för öronen. ACOUSTICON är tillerkänd guldmedalj i St. Louis och den Engelska kröningsmedaljen i guld. Användes av H. Maj:t Ankedrottningen av England och Prins Carl av Sverige. Begär katalog och intyg. Ensamförsäljare för Sverige: MALMÖ BANDAGE ETABLISSEMENT, Per Vejlersgatan 9, MALMÖ 1. — Telefon 49 75

AXA HAVRE - GRYN - MJÖL - MUST
Köp originalpaketer så vet du vad du får.
Den som börjat äta AXA föredrager sedan detta för dess fina delikata arom, lättkokthet och hygieniska förpackning

Billiga o. bra äro Sveriges Urmakares A.-B:s äkta **VIKING-Väckarur**
Förnicklat fodral med mässingsboten. Stort mäsingsverk. Kraftig väckning. Säljas under garanti av alla **Urmakare.**

Tapetkompaniet

levererar Eder

TAPETER

till lägsta priser. Största sortering av in- och utländska kvalitéter. Rekvirera prover genast. Riks 99 05. Allm. 133 20. Katarinav. 7. Sthlm. (Vid Slussen.)

VARU-MÄRKE

MENTHOLATUM

INREGISTRERAT

Beprövad salva för läkande av alla slags sår, ekzem, hemorrojder, solbränna, frostsador etc. Lindrande vid snuva och huvudvärk. Hudmedel, särdeles behagligt att använda efter rakning. Finnes å alla apotek. Gratisprov kan erhållas å närmaste apotek eller direkt från depoten i Sverige, Kronans Droghandel, Göteborg.

Det finns otaliga recept för tillagning av makaroner. Det oftast förekommande är att stuva dem. Ni tröttnar måhända, ifall Ni ofta får stuvade makaroner, men Ni tröttnar aldrig, ifall Ni får makaroner tillagade enligt följande

MAKARONI-BESKRIVNINGAR,

vilka dessutom erbjuda Eder tillfälle till användning av rester av kött, fisk etc.

PRÖVA OCH DÖM!

Allmänna föreskrifter.

för tillagning av makaroner.

Evad det gäller att stuva makaroner, att steka makaroner, att göra en makaronipudding eller någon annan rätt av makaroner, bör såsom stående regel iakttagas:

1. Att makaronerna först förvällas i saltat vatten, vilket tillgår så, att man kokar upp 1½ till 2 ltr vatten till 250 gr. makaroner, tillsätter ½ matsked salt, lägger makaronerna i det kokande vattnet och låter dem koka i 5—10 min. Skola makaronerna kokas färdiga i vattnet, tager det längre tid, vanligen 20—30 min.,

2. att makaronerna efter förvällningen upphålles i durkslag, eller, i brist härav, på en ren gles linneduk och överspolas under kortare eller längre stund, beroende på om de skola kallna eller icke, med friskt vatten, som får avrinna.

3. att man, då stänger användes, bryter sönder dessa i 4 à 5 cm. långa bitar, innan de förvällas.

Användes mjölk vid den fortsatta tillagningen, tillses noga att den icke är syrlig, enär anrättningen eljest skär sig.

*

Förvaring av makaroner bör ske på torrt och fuktfrött ställe, men ej tillsammans med kryddor eller starklukande saker, emedan de lätt taga smak därav. Förvarade på rätt sätt, hava makaronerna snart sagt obegränsad hållbarhet.

Använd "Idealmakaroner" och "Skurna bitar", d. v. s. stänger skurna i för anrättning lagom stora bitar. Båda dessa sorter lämpa sig särskilt väl till puddingar. —

Enklare rätter.

Makaroner till kött

(för 6 pers.).

150 gr. svenska makaroner, stänger eller skurna bitar, 1½ l. vatten, ½ msk. salt (8 gr.), 50 gr. smält smör, 3 msk. riven ost eller 3 msk. stötta skorpor.

Beredning: Makaronerna sköljas och påsättes i kokande, saltat vatten och få koka 20 min. De upphålles i durkslag, överspolas med kallt vatten och få väl rinna av men få ej kallna. Smöret smältes och gjutes över och riven ost eller stötta skorpor nerblandas i makaronerna.

Serveras till kokt och stekt kött.

Stuvade makaroner I

(för 6 pers.).

150 gr. svenska makaroner, 2 l. vatten, 1 msk. salt (15 gr.).

Vit sås: 2 msk. smör (40 gr.), 4 msk. mjöl (40 gr.), 4 dcl. kokande mjölk, salt, socker, (½ msk. riven ost).

Beredning: Makaronerna påsättes i kokande, saltat vatten och få koka mjuka eller omkring 20 min. De upphålles i durkslag, överspolas med kallt vatten och få avrinna.

Till såsen fräses smör och mjöl 2 min., mjölken spådas på och såsen får koka 5 min. Makaronerna iläggas och värmas i såsen. Stuvningen avsmakas med salt, socker och litet riven ost, om så önskas.

Serveras till köttätter.

Stuvade makaroner II

(för 6 pers.).

200 gr. svenska makaroner, 1½ l. vatten, ½ msk. salt, 1¼ lit. buljong, 50 gr. smör, salt, vitpeppar, 5 msk. franskt vin, 5 msk. tjock grädde, ½ tsk. socker, 2 ägg.

Beredning: Makaronerna förvällas i det saltade vattnet, sköljes, men får ej kallna och påsättes att koka mjuka i buljong, tillsatt med smör, litet salt och vitpeppar. Då de äro färdiga, hållas de upp i durkslag, för att rinna av och buljongen tages vara på. — Franska vinet, grädden, sockret och äggen vispas väl tillsammans i en kastrull och litet av den buljong, som makaronerna kokat i, tillsättes. Ma-

karonerna läggas i och alltsammans omröres väl och upphettas, men får ej koka, ty då skär såsen sig. Avsmakas med mera kryddor, om så önskas.

Serveras till oxstek, fårstek, färser m. m.

Makaronipudding med skinka

(för 6 pers.).

200 gr. svenska makaroner, 1½ lit. vatten, ½ msk. salt (8 gr.), 4 hg. rökt skinka.

Äggstanning: 2 à 4 ägg, 3 kkp. mjölk, ½ tsk. salt, ¼ tsk. socker.

Till formen: ½ msk. smör (10 gr.), 2 msk. stötta skorpor.

Beredning: Makaronerna sköljas, påsättes i kokande, saltat vatten och få koka 15—20 min. De upphålles i durkslag och vattnet får väl avrinna. Skinkan skäres i små tärningar, blandas med makaronerna och massan lägges i smord och brödbeströdd pajform. Äggen vispas väl med mjölken, och kryddorna och äggstanningen hålles över anrättningen i formen.

Puddingen gräddas i ordinär ugnsvärme omkr. 45 min.

Makaronipudding med kött

(för 6 pers.).

200 gr. svenska makaroner, 1½ lit. vatten, ½ msk. salt (8 gr.), 2½ dcl. mjölk, 4 hg. rester av stekt ell. kokt kött, 1 lök (kan uteslutas), 1 knippa persilja (kan uteslutas), 2 dcl. köttspad ell. efterbuljong.

Till formen: 1½ msk. smör (30 gr.), 2 msk. stötta skorpor, 2 msk. riven ost.

Beredning: Makaronerna sköljas och förvällas i kokande, saltat vatten en stund, men bör ej vara riktigt mjuka, då de hållas upp i durkslag för att få avrinna. Mjölken kokas upp, makaronerna iläggas och få sakta koka i 15 min., eller tills de äro alldeles utsvälda. Köttet skäres i små, fina tärningar, löken skalas och hackas och persiljan sköljes, vrides i en duk och hackas fint.

En eldfast form smörjes med hälften av smöret och beströms med stötta skorpor. Däril lägges ett lager av makaroner på boten. Därefter lägges köttet, som beströms med den finhackade löken och persiljan och begjutes med några skedar köttspad eller buljong. Så ett lager makaroner

igen o. s. v. tills formen är full. Över det översta makaronilaget lägges återstoden av smöret i flockar och stötta skorpor och riven ost ströses över.

Gräddas i ordinär ugnsvärme ½ timme och serveras med smält smör.

Makaronipudding med fisk

(för 6 pers.).

150 gr. svenska makaroner, 1½ lit. vatten, ½ msk. salt (8 gr.), ½ lit. buljong, 150 gr. kokt, kall fisk (rester), 50 gr. riven ost, 50 gr. smör.

Till fatet: 1 msk. smör (20 gr.), 2 msk. stötta skorpor.

Beredning: Makaronerna förvällas hastigt i kokande, saltat vatten och få sedan koka färdiga i buljong. De de äro mjuka, upphålles de i durkslag, och få rinna av. — Fisken raspas med gaffel och befrias från alla ben. — Ett eldfast fat smörjes med smör och beströms med stötta skorpor. Härpå lägges först ett varv makaroner, så ett lager med fisk, överströdd med litet riven ost, och litet smörflockar här och där, så åter ett varv med makaroner o. s. v. Det översta lagret skall vara makaroner och därefter ströses litet stötta skorpor sammanblandade med riven ost. Litet smör lägges i flockar ovanpå, och fatet insättes i god ugnsvärme för att gratineras 15—20 min.

Makaronipudding med höns

(för 6 pers.).

150 gr. svenska makaroner, 1½ lit. vatten, ½ msk. salt (8 gr.), 2 hg. kokt hönskött (rester), 2 hg. kokt, rökt skinka, 4 äggulor, 2 dcl. grädde, 30 gr. riven ost, salt, vitpeppar, 2 äggvitor.

Till formen: ½ msk. smör (10 gr.), 2 msk. stötta skorpor.

Beredning: Makaronerna sköljas och påsättes i kokande, saltat vatten och få koka 15—20 min. De upphålles i durkslag och överspolas med kallt vatten, varefter de väl få rinna av. Då de avsvanats, iröres äggulorna, det fint skurna hönsköttet och skinkan, likaledes skuren i fina tärningar och grädden tillsättes. Blandningen avsmakas med den rivna osten och kryddorna. Sist slås äggvitorna till hårt skum och nedröres försiktigt. Blandningen slås i väl smord och brödbeströdd form och kokas i vattenbad i

ugnen eller ovanpå spisen ¾—1 timme.

Makaronipudding med njur-stuvning

300 gr. svenska makaroner, 2½ à 3 lit. vatten, 1 msk. salt (16 gr.). **Till formen:** 1 msk. smör, 2 msk. stötta skorpor. **Stuvning:** 2 kalvnjurar, 1½ msk. smör, 3 msk. vetemjöl, ½ lit. oskummad mjölk, 3 ägg, vitpeppar efter smak, socker (efter smak), ½ kkp riven ost, buljong, peppar och salt, madeira.

Beredning: Makaronerna förvällas i kokande, saltat vatten, sköljas av och lägges ned i en smord och brödbeströdd kransform. Äggen vispas tillsammans med mjölken och kryddorna och gjutas därefter över makaronerna. Puddingen sättes in i ugnen och gräddas 1 timme. Njurarna blancheras och skäras i tärningar, dessa brynas i smör, spådas på med buljong och få steka tills de äro mjuka.

Smör och mjöl sammanfräses, köttskyn och buljong spådas på och såsen får koka 10 min. Njurarna läggs i och stuvningen avsmakas med kryddorna och vinet. Puddingen stjälpes upp, den rivna osten ströses över och stuvningen lägges i mitten.

Vegetariansk makaronipudding

150 gr. svenska makaroner, 1½ lit. vatten, 2 tsk. salt (10 gr.), 2 msk. smör (40 gr.), 5 msk. mjöl (50 gr.), 5 dcl. mjölk, 2 dcl. grädde, 2—3 ägg, 2 msk. riven ost, salt, socker.

Till formen: 2 msk. smör (40 gr.), 2 msk. stötta skorpor.

Beredning: Makaronerna sköljas och förvällas i det kokande vattnet, tillsatt med saltet, tills de äro mjuka, då de upphålles på siikt, överspolas med kallt vatten och få avrinna. Smör och mjöl fräses 2 min., mjölken och grädden spådas på och smeten får koka 5 min. varefter makaronerna iblandas. När stuvningen avsvanats iröres äggen och massan avsmakas noga med den rivna osten och kryddorna, varefter den hålles i smord och brödbeströdd form. Ovanpå lägges resten av smöret i flockar och sist överströses stötta skorpor. Formens insättes i varm ugn och gräddas 35—40 min.

Serveras med tomatsås eller brynta kålrötter.

Soppor.

Consommé med makaronelli eller vermiceller

(för 6 pers.).

125 gr. svenska vermiceller eller makaronelli, 1½ lit. vatten, ½ mk. salt (8 gr.), 2 lit. consommé, 50 gr. riven ost.

Beredning: Makaronerna förvällas i kokande, saltat vatten 10 min., upphälles i durkslag och spolas över med kallt vatten. De läggs åter tillbaka i kastrullen och 1 lit. av consommén hälls på och makaronerna få småkoka tills de äro utsvällda. Då hälls de upp i durkslag igen för att rinna av och läggs sedan i soppskålen. Consommén kokas upp, smaksättes och hälls het över makaronellerna ell. vermicellerna i soppskålen och serveras med riven ost, om så önskas. —

Tomatsoppa med makaroner

(för 6 pers.).

125 gr. svenska makaroner, 1½ lit. vatten, ½ msk. salt, 2 à 3 medelstora tomater, 2 lit. buljong, salt, peppar och muskotblomma.

Beredning: Makaronerna kokas färdiga i saltat vatten, spolas av, men få ej kallna. Man kokar tomaterna, passerar dem genom en sikt, övergjutur purén med buljong, och häller sedan i makaronerna samt låter alltsammans koka ytterligare 3 min.

Soppan smaksättes med salt, peppar och muskotblomma. —

Milanesisk potatissoppa med makaroner

(för 6 pers.).

4 st. potatisar, 40 gr. svenska Idealmakaroner, ¾ lit. vatten, 1 tsk. salt, 2 dcl. tomatpuré, 1¼ lit. buljong, 1 msk. kallt smör (20 gr.), salt, vitpeppar.

Beredning: Potatisen tvättas ren, skalas och skäres i 4 bitar och kokas tillsammans med de sköljda makaronerna i lågt saltat vatten, tills de äro mjuka. De hållas då upp i durkslag och vattnet, som de kokat i, tages vara på.

Makaronerna läggs i soppskålen, potatisen passerar genom här-sikt och purén röres en stund med träskep, så att den blir fullkomligt jämn. Den läggs därefter i en kastrull, tomatpurén tillsättes, vattnet vari de kokat och buljongen spädas på. När soppan fått ett uppkok, lyftes den av elden, det kalla smöret tillsättes och soppan avsmakas med kryddorna. Soppan hälls över makaronerna i soppskålen och, om så önskas, kan riven ost serveras därtill.

Makaronisoppa för barn.

2-3 msk. svenska stjärngryn, 1 lit. söt-mjöl, socker, kanel efter smak, skalet av en ½ citron ell. citronsyra efter smak. —

Beredning: Mjölken kokas med sockret, kaneln och skalet av citronen, resp. citronsyran. Här nedlägger man sedan makaronigrynen. När grynen äro mjuka, serveras soppan.

Frukost- och mellan-rätter.

"Makaronipytt"

200 gr. svenska makaroner, 1½ lit. vatten, ½ msk. salt, 100 gr. rökt fläsk eller rester av kött,

1 knivsudd smör, peppar och salt efter smak.

Beredning: Makaronerna förvällas i saltat vatten och kokas mjuka, varefter de läggs i durkslag och överspolas med kallt vatten, som får rinna av. De stekas därefter i stekpanna tillsammans med i små tärningar skuret rökt fläsk, eller överblivet kött.

Makaronisalad I

(för 6 pers.).

100 gr. svenska makaroner, skurna bitar eller stänger, 3 st. medelstora kokta rödbetor.

Sås: 1 hårdkokt äggula, 1 rå äggula, 2 msk. olja, 2 msk. ättika, salt, socker, vitpeppar, ½ tsk. kapris.

Beredning: Makaronerna sköljas, förvällas i kokande, saltat vatten 20 min. upphälles i durkslag, överspolas med kallt vatten och får rinna av. Därefter skäras de i ca 5 cm. långa bitar. — Rödbetorna skäras i små tärningar och blandas med makaronerna.

Till såsen passerar den hårdkokta äggulan och blandas sedan med den råa äggulan och kryddorna, varefter oljan och ättikan tillsättes litet i sänder och sist den hackade kaprisen. — Såsen hälls över makaronerna och rödbetorna och allt ombländas väl samt får kallna.

Serveras enbart eller tillsammans med kött.

Makaronisalad II

(för 6 pers.).

125 gr. svenska makaroner, stänger, 1½ lit. vatten, ½ msk. salt (8 gr.).

Sås: 4 äggulor, 1 tsk. mjöl, ¾ dcl. grädde, 1 tsk. senap, salt, 2½ msk. matolja.

Beredning: Makaronerna sköljas och påsätts i kokande, saltat vatten 20 min., varefter de hållas upp i durkslag, överspolas med kallt vatten och får rinna av. Till såsen blandar man i en blankskurad kastrull äggulorna, mjölet, grädden och kryddorna väl tillsammans, varefter såsen får sjuda över elden under kraftig vispning, tills den blir tjock. Den hälls upp och oljan tillsättes försiktigt.

Såsen hälls varm över makaronerna, men saladen serveras kall.

Makaroner med tomatås

(för 6 pers.).

150 gr. svenska makaroner, skurna bitar ell. stänger, 1½ lit. vatten, 1 msk. salt, 2 msk. riven ost.

Tomatås: 2 små rödlökar, 4 tomater, 50 gr. smör, 6 dcl. ljus buljong, 2 msk. mjöl (20 gr.), salt, vitpeppar.

Beredning: Makaronerna påsätts i kokande, saltat vatten och får koka omkr. 20 min. De upphälles i durkslag, överspolas med kallt vatten och får avrinna, men få ej kallna. —

Till såsen skalas löken och hackas fint. Tomaterna sköljas, torkas och skäres i skivor. Löken brynes i hälften av smöret, tomaterna och buljongen tillsättes och får koka till puré, som passerar. Resten av smöret fräses med mjölet i 2 min. Tomatpurén tillsättes, såsen får koka 5 min. och avsmakas noga med kryddorna.

Makaronerna uppläggas på varmt serveringsfat eller i snäckor, osten strörs över, och såsen serveras i säsål därtill. Såsen kan även hällas över makaronerna, men då bör osten serveras särskilt.

Anrättningen garneras med persilja och serveras som mellanrätt. —

Makaroner med tomatpuré

(för 6 pers.).

250 gr. svenska makaroner, skurna bitar ell. stänger, 2½ lit. vatten, 1 msk. salt (15 gr.), 2 msk. smör (40 gr.), 2 msk. riven ost, cirka 2½ dcl. tomatpuré.

Beredning: Makaronerna sköljas och påsätts i kokande, saltat vatten och får koka mjuka eller omkr. 20 min. De upphälles då i durkslag, överspolas med kallt vatten och får avrinna.

Smöret smältes i kastrull, makaronerna illäggas och beströrs med den rivna osten, tomatpurén tillsättes. Avsmakas med mera salt, om så önskas. —

Serveras som frukost- eller mellanrätt eller till stekt kött. —

Ugnstekta makaroner

(för 6 pers.).

200 gr. svenska makaroner, stänger, 2 lit. vatten, ½ msk. salt, 2 msk. smör (40 gr.), 4 msk. tjock grädde, 1¼ lit. buljong, ½ msk. salt (8 gr.), ¼ tsk. vitpeppar, 4 msk. riven ost.

Till formen: 1 msk. smör (20 gr.), 2 msk. stötta skorpor.

Beredning: Makaronerna förvällas i det saltade vattnet, sköljas hastigt i kallt vatten, läggs ner i den kokande buljongen samt få koka färdiga. Smöret och den tjocka grädden tillsättes, och makaronerna avsmakas med kryddorna och den rivna osten. En pajform eller ett eldfast fat smörjes med hälften av smöret. Massan läggs däri och överströms med de stötta skorpona samt återstoden av smöret fördelats i flockar. Insättes i varm ugn, där de få stå, tills de äro gulbruna på ytan. —

Makaronikrustader

100 gr. svenska makaroner, 1 lit. vatten, ½ msk. salt, 1 msk. rivebröd ell. stötta skorpor, ½ lit. mjölk, 1 msk. socker, 1 à 2 ägg, skalet av ½ citron eller citronsyra efter smak.

Till krustadformarna: Smör.

Beredning: Makaronerna förvällas i det saltade vattnet, kokas färdiga i mjölken och slås upp att kallna. Ägg, socker och citron resp. citronsyra iröres. Smeten läggs sedan i de smorda krustadformarna och beströrs lätt med rivebröd eller stötta skorpor. Formarna insättes därefter i varm ugn, till dess de fått gulbrun färg. —

Små timbaler på kalv och makaroner

för 6 pers.).

500 gr. benfritt kalvkött, 50 gr. smör, 2 ägg, 3 dcl. tunn grädde, salt, vitpeppar, 3 msk. vetemjöl, 100 gr. svenska äggmakaroner.

Till formarna: 1 msk. smör.

Till garnering: persilja.
Beredning: Köttet tvättas med en duk, doppad i hett vatten, befrias från senor och hinnor, skäres i tärningar och drives tre gånger genom köttkvarn. Det stötes därefter i stensmortel tillsammans med smöret och äggulorna. Grädden jämte mjöl, salt och vitpeppar inarbetas i färsen. Äggvitorna slås till hårt skum och nedskäras sist i färsen.

Makaronerna kokas mjuka i saltat vatten. Små pastejformar smörjas med det kalla smöret och beklädas helt och hållet med de förvällda hela makaronerna.

Färsen fylls i, formarna bindas över med smort papper och får koka i vattenbad i ung omkr. ½ timme. De stjälpas upp på serveringsfatet. Mellan timbalerna läggs små grupper av grönsaker, t. ex. ärter. Fatet garneras med persilja och anrättningen serveras.

Ragu på makaroner med tunga

(för 6 pers.).

100 gr. svenska makaroner, 1 hg. kokt tunga, 10 st. champinjoner, 50 gr. riven ost.

Vit sås: 2 msk. smör (40 gr.), 4 msk. mjöl (40 gr.), 4 dcl. grädde, salt, socker, vitpeppar.

Beredning: Makaronerna böra vara ungefär 4 cm. långa. Den kokta tungan skäres i lika långa smala bitar, och champinjoner skäres i tunna skivor.

Till såsen fräses smör och mjöl 2 min., grädden spädes på och såsen får koka 5 min. och avsmakas med kryddorna. Därefter illäggas makaronerna, tungan, champinjoner och den rivna osten och alltsammans får ett uppkok.

Makaroner i snäckor.

150 gr. svenska makaroner, 1½ lit. vatten, ½ msk. salt (8 gr.), 150 gr. tunga, kalvkött ell. rester av vilt, 3 msk. smör (60 gr.), 3 msk. mjöl (30 gr.), 4 dcl. buljong, salt, vitpeppar.

Till snäckorna: 2 msk. smör (40 gr.), 2 msk. riven ost, 2 msk. stötta skorpor.

Beredning: Makaronerna sköljas, påsätts i kokande saltat vatten och får koka 20 min., varefter de hållas upp i durkslag, för att få rinna av. Sedan skäras de i smala bitar, ungefär 4 cm. långa, som blandas med fina strimlor av tunga, kalvkött eller vilt.

Smöret fräses med mjölet 2 min., buljongen spädes på och såsen får koka 5 min. och avsmakas med salt och peppar. Makaronerna och köttet läggs i såsen och alltsammans får ett uppkok. Små bensnäckor smörjas med hälften av smöret och stuvningen fylls i dessa. Riven ost och stötta skorpor strörs över och återstoden av smöret smältes och gjutes över.

Snäckorna sättas i en långpanna, vari man lagt grovt salt och insättes i varm ugn. När de hava fått en ljusgul, vacker skorpa, tagas de ut ur ugnen.

Efterrätter.

Frukt med äggmakaroner

(för 6 pers.).

150 gr. svenska äggmakaroner, stänger C. ell. Makaronelli, 1½ lit. vatten, 1 tsk. salt, 1 tsk. smör, 1 msk. mjöl, rivna skalet av 1 citron ell. citronsyra efter smak, ½ lit. uppkokt mjölk, 3 äggulor, socker efter smak.

Konserverad frukt: Äpplen, päron och plommon.

Beredning: Makaronerna brytes i jämna bitar, kokas mjuka i saltat vatten och läggs upp på sikt att avrinna.

Smör och mjöl sammanfräses i en kastrull, mjölken tillsättes så småningom, och smeten får ett gott uppkok. Kastrullen lyftes från elden, och äggulorna nedröres i en sänder. Citronskal resp. citronsyra och socker tillsättes efter smak. De väl avrunna makaronerna nedblandas i smeten, och denna får sjuda över elden, tills

den tjocknar. Den avlyftas och får svalna.

Frukten upplägges högt på en skål och de avsvälade makaronerna däromkring. —

Makaronipudding à la finesse

(för 6 pers.).

200 gr. svenska makaroner, stänger ell. skurna bitar, 2 lit. vatten, ½ msk. salt, 1½ lit. mjölk, 180 gr. smör, 4 ägg, 200 gr. socker, 25 gr. sötmandel, 3 st. bittermandel.

Till formen: ½ msk. smör (10 gr.), 2 msk. stötta skorpor.

Beredning: Makaronerna förvällas i saltat vatten, sköljes väl och kokas sedan mjuka i mjölken. Då de äro mjuka och utsvällda, hållas de upp och får avsvälva.

Smöret röres tills det blir vitt och posigt. Då iblandas äggulorna och sockret litet i sänder och de skällade och malda söt- och bittermandlarna. Äggvitorna slås till hårt skum och röres sakta ner i äggsmeten, varefter makaronerna iblandas försiktigt. Alltsammans fylls i en smord och släpper siktat skorpbrod beströdd form och gräddas i varm ugn ¾ timme. Serveras med saftsås.

Vermicell-pudding med mandel

för 6 à 8 pers.).

200 gr. svenska vermiceller, 100 gr. socker, 100 gr. smör, 1¼ lit. mjölk, skalet av ½ citron ell. citronsyra efter smak, 20 gr. sötmandel, 3 st. bittermandel, (1 knivsudd muskotblomma), 6 ägg.

Till formen: ½ msk. smör (10 gr.), 2 msk. stötta skorpor.

Beredning: Mjölken, sockret och hälften av smöret kokas upp, sedan illäggas vermicellerna och smeten får koka under omrörning tills den blir tjock och släpper kanterna, varefter den hälls upp och får avsvälva.

Resten av smöret röres tills det blir vitt, då citronskalet eller citronsyran, den skällade och malda mandeln, (muskotblomma) och äggulorna iröres. Allt detta blandas väl med de kokta vermicellerna. Till sist slås äggvitorna till hårt skum och nedskäres försiktigt, varefter smeten hälls i smord och brödbeströdd, eldfast form och puddingen gräddas i vattenbad i ung 1 timme.

Serveras med saftsås eller sylt.

Makaroni med katrinplommon

200 gr. svenska makaroner, 1½ lit. vatten, ½ msk. salt, ½ lit. mjölk, 1 hg. katrinplommon, ½ lit. vatten, 3 msk. socker, 2 ägg.

Beredning: Makaronerna kokas först färdiga i det saltade vattnet (ca 20 min.), spolas i durkslag med friskt kallt vatten, som får avrinna. Katrinplommonen kokas i sockervattnet, ca 20 min. och slås upp att kallna. Sockerlagen tillvaratages.

Formen smörjes med smör, i varv makaroner läggs i botten, sedan katrinplommon och däröver ett lager makaroner. Sockerlagen slås över, mjölken och äggen vispas samman och hälls över puddingen, vilken insättes i varm ugn och gräddas ungefär 1 timme.

Om så önskas, hälls litet maida över puddingen.

Den, som är intresserad av ytterligare beskrivningar på tillagning av makaroner, hänvisas till å Albert Bonniers förlag utgivna "50 sätt att tillaga macaroni."

Sanatogen

Styrkemedlet

Pröva det i dag

Fås på alla apotek
och i drogaffärer

Förf. Elin Wagner skriver:
"Härmed konstaterar jag
med nöje såsom min erfaren-
het, att Sanatogen efter någon
tids användande verkar stär-
kande på matlusten vilket åter-
igen ha krafter och arbetsfö-
rmåga i följd."

Skådespelerskan
Pauline Brunius skriver:
"Jag har använt Sanatogen
vid flera perioder av forcerat
arbete och funnit det utom-
ordentligt välgörande och stär-
kande.
Jag vill därför på det var-
maste rekommendera detta ut-
märkta rekreationsmedel."

Sedan i marknaden utkommit

Melange

smörblandat margarin

bör varje husmoder undersöka i vil-
ken grad hon med denna utsökta kva-
litet kan replacera det dyra smöret.
En alltigenom delikat vara som är
för god för slitna reklamfraser.

Fås hos de förnämsta handlande.

Tillverkare:

A.-B. AGRA MARGARINFABRIK - STHLM

Bästa äggkonserveringsmedel

är

GARANTOL

Paket A för c:a 120 ägg 50 öre. Paket B för c:a 300 ägg
85 öre. Paket D för c:a 600 ägg kr. 1:60.

Noggrann bruksanvisning medföljer varje paket.

Order till landsorten expedieras omgående mot postförskott

Drottningg. 63 **MEETHS** Drottningg. 63

Framför allting annat

skall ni komma ihåg, att vår firma säljer goda varor till så
billiga priser att konkurrens är helt utesluten. Ni har alltså
icke mer än ett val: från oss skall ni köpa alla varor, som
ni behöver. Skynda Eder därför att rekvirera vår för kort
tid sedan utkomna sommarkatalog N:o 81, som bl. a. upp-
tager en riklig sortering speciella vår- och sommarartiklar.
Erhålles gratis mot endast portolösen.

AHLEN & HOLM, STOCKHOLM.

— En charmant tvätt!

— Ja, tack vare LUNDSTEDTS TVÄTT-

MEDEL är hela vårtvätten redan överstökad. Och resultatet är nu
ett helt annat än förut — linne och gardiner, ylle och siden, allt
har lyckats som aldrig förr. För att inte tala om, att tvätten gått
som en dans. Med LUNDSTEDTS TVÄTTMEDEL blir arbetet i
tvättstugan ett nöje.

Stölma-kameror & material äro bäst!
Erhålles hos våra återförsäljare eller direkt från *StöllensFotoHus*, Malmö

SMÅ GRYTOR HA OCKSÅ
Skultuna
märket

FABRICATION EXCLUSIVE.
Ringstorp, Sjunnesson & Co., Kom-
manditbolag, Hälsingborg.

KÖKSALMANACK

Redigerad av
IDA NORRBY.

Föreståndarinna för Fackskolan
för huslig ekonomi i Uppsala.

FÖRSLAG TILL MATORD-
NING FÖR VECKAN
24—30 APRIL 1921.

SÖNDAG. *Frukost:* Bröd och
smör; äggröra med bräckt korv,
kaffe eller te. *Middag:* Spenat-
soppa med krutong; falsk renstek
med bryt potatis och grönsalad;
blanc-manger med frukt.

MÅNDAG. *Frukost:* Gröt och
mjölk, bröd och smör; inlagd sill
med potatis; kaffe eller te. *Mid-
dag:* Köttkroetter (rest från
sönd.) med stuvade gröna bönor,
blåbärskräm med mjölk.

TISDAG. *Frukost:* Bröd och
smör; potatispudding med bräckt
skinka; kaffe eller te. *Middag:*
Stekt potatis med pressad potatis;
maizenakräm med saftsås.

ONSDAG. *Frukost:* Bröd och
smör, rispastej med fisk; kaffe
eller te. *Middag:* Kött och röt-
ter; äppelsoppa med skorpor.

TORSDAG. *Frukost:* Bröd och
smör; kalvsylta med rödbetor och
potatis, kaffe eller te. *Middag:*
Brynt vitkålssoppa med frikadel-
ler; tunna pannkakor med sylt.

FREDA. *Frukost:* Bröd och
smör; strömmingsflundror med
stuvade morötter; kaffe eller te.
Middag: Blandade biffar med po-
tatis; apelsinris.

LÖRDAG. *Frukost:* Bröd och
smör; små köttbullar och potatis;
kaffe eller te. *Middag:* Sillpu-
ding med smält smör, havresoppa.

RECEPT.

Falsk renstek (6 pers.) 1¼ kg.
benfritt innanlår, 1 hg. späck, 1½
lit. sur mjölk, 2 msk. smör, ½
msk. salt, ¼ tsk. vitp., 8 dl. mjölk.
Till såsen. 3 msk. mjöl, steksky
(ungef. ½ lit.) 1—2 dl. grädde,
salt, vitp., 2 msk. riven mesost.

Beredning. Köttet bultas och
späckas i tätta rader. Det lägges
över natten i sur mjölk eller i en
blandning av vatten och ättika.
Det tas upp, torkas väl och om-

STÄLRESÄRMADRASSEN IDEAL

Prisbill. Hygien. Outslit.
Priskurant gratis o. franko.
Obs. I Stor prisnedsättning.

A.-B. RESÄR, KARLSTAD

MAZETTIS VANILJ-CHOKOLAD

i olika kvaliteter

Nº 4 Nº 3 Nº 2 Nº 1

Kraftiga, rena, lagom sockrade Kokchokolader

"PARISIENNES"

Synnerligen närande och hälsosam Chokolad
passande till såväl att äta som att koka

Grönsaks- och
Blomsterfröer

Gräsfröblandningar till träd-
gårdsmattor samt Redskap.

Allt av prima kvalitet.

Billigast i

**GÖTEBORGS
FRÖHANDEL**

Södra Larmgatan 4, Göteborg.

Rikst. 59 32, 109 84.

Ill. katalog gratis och franko.

Använd alltid i hushållet
SVENSKA MEDICINALVÄXTFÖRENINGENS

torkade blåbär, lingon, spe-
nat, dill, sopprötter m. m.

Högsta kvalitet. Billiga, hållbara, lätta
att förvara och enkla att anrätta.
Utförlig beskrivn. medf. varje kartong.
Finns i varje välsorterad speceriaffär.

OBS! Förekomma i minut endast i våra kartonger.

är risken att förkyla sig och ådraga sig hosta, heshet
eller katarr i lufrören minst lika stor som på hösten.

NISSENS

Äkta Bröstkarameller

äro det enda säkra botemedlet. Till salu överallt.

SÄRÖ HAFSBAD

RESTAURANG, BAD och HOTELLER

öppnas åter omkring 1 juni.

Helpension kr. 12:— pr dag. - OBS! Ny regim.

Förfrågningar angående rum och pension samt beställningar för större
o. mindre sällskap besvaras skriftligen eller pr telefon 143 69, Göteborg,

Inneh.: Weidolf Ohlsson, Rest. FENIX, Skeppsbron 4, Göteborg

PELLERINS

Växtmargarin "Extra Växt"

Gräddmargarin "Högsta märket"

hävda alltjämt sitt anseende som mark-
nadens förnämsta margarinfabrikat.

Kgl. Hovleverantör.

DAM-SKOR

SÅSONGNYHET
AV
LACK, MOCCA, SVART
o. BRUN CHEVREAU,
SVART o. BRUN BOX-
KALV, HÖGA ELLER
LÅGA KLACKAR

A/B NORDISKA KOMANIET
DAM-SKOAVD.

VARJE GRAMMOFONÄGARE
bör rekvirera vår stora skivkatalog för
1921 över Grammofofonskivor. Sändes
mot 30 öre t. porto. Ens.-förs. av de nya
Parlophon-Ekophonskivorna.
Spec.: Orkestermusik, Dragspelsmusik.
Brilljanta inspelningar. Dagens nyaste
melodi finnes alltid hos oss.
Grammofon-Apparater i stort urval till
nya bill. priser. Katalog mot 30 i porto.
A.-B. Nordiska Musikaffären,
Avd. 20, Göteborg.
Stora Nygatan 11, Drottninggatan 83,
STOCKHOLM.

BÄSTA MEDEL

FÖR
LÖDNING I HEMMET
ÄR

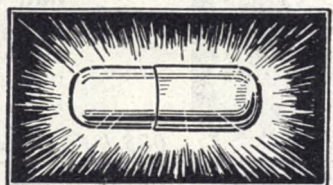
CITO

Finnes i varje järnhandel.

Flaggan i topp!

Vid behov av flaggor begär vår pris-kurant och prov å duk.
Vi tillverka YL-LEFLAGGOR av prima kron-duk. "STORMFLAGGOR", av bomullsduk med tvinnad varp och "PRIMAFLAGGOR", starka och prisbilliga.
Vårt fabrikat tvenne gånger prisbelönt. Alla färger äkta och måtten lagenliga. OBS! Priserna betydligt lägre än i fjol. Ekelöf & Svenssons flaggfabr., Karlstad

SPIECKERS SÄNOKAPSLAR

alstra nerv- och muskelkraft. Undan-
röja kraftnedsättning, trötthet, sömn-
löshet, överansträngning, blodbrist och
svaghetsstillstånd, ojämförligt snabbare
än något annat medel. Intyg från
kända svenska personer på begäran
gratis och franko. Askar om 20 kapslar
(tillräckligt för 20 dagars bruk) å
alla apotek och kemikaliefaffärer till
pris kr. 4:25 eller exp. portofritt från
undertecknade.

Stor kur (10 askar) kr. 38:50.
Liten kur (5 askar) kr. 20:—.

Generalagenter för Skandinavien:

Harald Westerberg & C:o,
Göteborg.

**Chesebrough's
Vaseline**
OCH DESS
PREPARATER
SÅSOM
COLD-CREM,
PARFYMERAD
VASELINE,
KAMFER
VASELINE-
CREM,
ISKAMFER OCH
MÅNGA ANDRA.
Gör huden
fin och mjuk
Bemärk
Klöverblad-Varum.

LEVYS LAVENDELTVÅL

kan icke överträffas.
Tillverkare: A.-B. ALBERT LEVY,
M A L M Ö.

bindes för att få bra form. Smöret
brynes i en stekgryta, köttet
lägges ner och brynes väl på alla
sidor, beströs med kryddorna och
spådes med kokande mjölk, litet i
sänder. Det får steka tills det
är mörkt eller omkring 2½ tim.
Steken skäres och lägges upp på
varmt fat och garneras med persika.
Stekskyn redas av och till-
sättes med riven mesost.

Potatispudding (6 pers.) 1 lit.
potatis, 2-3 ägg, 2 dcl. glädde, 1
msk. smör, 1 tsk. salt, 2 tsk. socker,
litet riven bittermandel eller
muskot. **Formen:** ½ msk. smör,
2 msk. stöta skorper.

Beredning. Potatisen kokas och
mosas sönder. I moset nedröres
äggulorna, grädden, smöret och
kryddorna. Äggvitorna slås till
hårt skum och nedskaras till sist.
Puddingen gräddas i smord
och skorpbeströdd form omkring ¾
timme.

Rispestej med fisk (6 pers. Paj-
deg: 100 gr. smör, 125 gr. mjöl,
3-4 msk. vatten. **Fyllning:** 1 dl.
risgryn, 1 lit. mjölk, 1-2 ägg, salt
vitp., 2 hg. kokt fisk.

Beredning: Smördegen beredes
som vanligt. Risgrynen kokas i
mjölken och få kallna. Gröten
smaksättes, äggulorna röras ner,
och därefter de till hårt skum
slagna vitorna. Fisken rensas och
skäres sönder. Pajdegen utkavlas
tunnt, och härmed beklädes en
smord bleckform. Smördegen täc-
kes med ett tunnt papper, formen
fylls med ärter och gräddas till
hälften i varm ugn. Ärterna och
papperet tas bort. Fisken och ris-
set lägges varvats i formen. Ett
lock av smördegen lägges över,
och puddingen gräddas. Serveras
i formen eller uppstjälpt, garnerad
med rutor av smördegen. Kapris-
svamp-, eller löksås serveras till.

Kött och rötter (6 pers.) 1½
kg. oxkött (rev eller slaksida), 1
lit. vatten, 1 msk. salt, ½ tsk.
vitp., 1 kålrot, 3 morötter, 3 msk.
mjöl.

Beredning: Köttet tvättas och
skäres i lagom stora bitar, som
lägges ner i kokande, saltat vatten.
Rötterna rensas och skäres i tär-
ningar. Då köttet är nästan färdigt,
läggs rötterna ovanpå i grytan,
och alltsammans får koka
färdigt. Spadet redas av med
mjölet och avsmakas. Kött och
rötter läggs upp på karott, och
såsen hälls över.

BREVLÅDA.

EXP: S BREVLÅDA.

Sign. "Mörbyfamilj" torde sät-
ta sig i förbindelse med Iduns
expedition.

Peach's Curtains

Nya, nedsatta priser. Begär illustre-
rad katalog som sändes gratis. Senaste
nyheter i Väv- och Trädgårdiner,
Krettonner, Mattor, Hushållslinne, Tri-
kåer och Underkläder av känd håll-
barhet. 64 års erfarenhet inom bran-
schen. Direkt från fabrikena.

S. PEACH & SONS,
Fabriker i Nottingham, England.
565.

SOLIDA - STILENLIGA TRÄDGÅRDSMÖBLER

ytterst billigt från
RÖNNEÅDALENS AKTIEBOLAG
BILLINGE - Tel. 38

Svält ej

Edra krukväxter. De
leva ej enbart av vat-
ten. Giv dem Planta-
gen, ett på veten-
skapligt grund sam-
mansatt konc. växt-
näringssalt. Erhålles på bleckburkar
hos Frö-, Blomster-, Färg- och Kemi-
kaliehandlare.

Min högsta önskan uppfylld!

INTET hem kan i längden undvara en
förstklassig symaskin, lika oumbärlig vare
sig det gäller att sy nya kläder, stoppa
och laga gamla eller utföra ett broderiarbete.
De mest praktiska och eleganta, solidast
byggda samt mest tyst- och lättgående äro

Husvarna symaskiner

Husvarna Symaskiner äro de enda, som tillverkas inom landet.
Återförsäljare på alla större platser. Förnämliga avbetalningsvillkor.

Flaggor

Sticktäcken

och

Vaddmadrasser

i alla prislägen o.

kvaliteter. Begär

prislista. Driftiga

agenter antagas.

Göteborgs Flagg- & Täckfabrik
GÖTEBORG I.

LEDIGA PLATSER

FÖRLOVAD FLICKA, anspråkslös,
enkel, erhåller sommarplats mot fritt
vivre, att hjälpa till i hem. 3 pers.
hushåll. Villa nära Göteborg. Jung-
fru finnes. Sv. m. foto och upplysn.
till fru Inez Hallgren, Kristinelunds-
gatan 7, Göteborg.

Två anspråkslösa,
gärna bildade karaktärsfasta flickor
önskas från 1 maj som kokerska och
husa till mindre, bättre familj å tre-
vlig turist- och villaort nära Göteborg.
Naturskönt belägen villa med alla mo-
derna bekvämligheter. Kusk hjälper
till med varjehanda. Var sitt eget rum
eller gemensamt stort rum. Bekvämt
och vackert kök. Svar med rekomen-
dationer och löneanspråk samt foto till
signatur "Gott hem" under adress S.
Gumaelius Annonsbyrå, Sthlm f. v. b.

Hushållerska.

Vid Stockholms Läns Landstings under
uppförande varande Centrallarsarett
i Stocksund skall med tillträde om-
kring den 1 aug. innevarande år an-
ställas en kompetent hushållerska. Lön
är tillsvadare bestämd till Kr. 700:—
per år jämte dyrtidstillägg enligt sam-
ma grunder som gälla för statsan-
ställda och utgör detta dyrtidstillägg
f. n. c:a Kr. 1.100:— per år. Här-
till kommer bostad, kost och övriga
förmåner enl. Landstingets beslut.
Ansökningar, åtföljda av upgift om
ålder, förutvarande anställning samt de
övriga handlingar, sökande vill åbe-
ropa torde före den 15 maj insändas
till Stockholms Läns Sjukvårdsnämnd
under adress Landstings expedition,
Olovgatan 10, Stockholm. Närmare
upplysningar rörande tjänsten lämnas å
sagda expedition eller per telefon
Rt. 9945.

Stockholm 15 april 1921.

LANDSTINGSDIREKTÖREN.

En pålitlig o. ordent- lig ensamjungfru

kunnig i matlagning och bakning, får
plats omkr. 1 Maj i mindre familj bo-
satt i Rönninge, nära Stockholm. Fri
resa, god lön, eget rum och gott be-
mötande kan påräknas. Elektr. ljus,
värmeledn., vatten och avlopp finnes.
Sv. med avskrift av betyg och löne-
prentationer sändes till "Vacker och
livlig trakt", adr. Iduns exp., Sthlm.

Bildad flicka

helst från Skåne, erhåller plats 1 juni
på landet (ej s. k. lantshåll) att
jämte en kamrat utföra alla förekom-
mande göromål. Familjemedlem. Fru
Karin Nordén. Vrams Gunnarstorp,
Gunnarstorp.

Husmodersbefattningen

vid Uppsala äldsta studenthem Johan-
nesgatan 11 (för teologie studerande)
är ledig att tillräddas den 15 aug.
Ansökningshandlingar, helst med refe-
renser, torde snarast insändas till Do-
cent Oscar Hippel, Uppsala. Den sö-
kande bör äga allvarlig religiös lägg-
ning och ha sinne för sparsamhet och
reda.

Bildad flicka,

ej för ung, erhåller god plats från 1
maj uti verkligt fin familj. Bör vara
fullt förtrogen med skötsel av ett
hem, men lämnas hjälp till alla grov-
sysslor. Svar innefattande löneprenta-
tioner och helst med referenser emot-
ses under adress "Hemkär", Varbergs-
postens kontor, Varberg.

MER och MER

övertygas den ärade allmänheten om att

YVY-TVÅLEN

är den förnämsta bland tvålar.
YVY-TVÅLEN säljes i varje välsor-
terad parfym- och herrekliperingsaffär.
Österlin & Ulrikssons Kem. Tekn. Fabrik
YSTAD.

Examinerad barnsköterska

önskas för 3 barn. Svar till "1 maj",
jämte betyg, foto och löneanspråk till
Iduns exp., Stockholm f. v. b.

Hushållerska

eller hushållsfröken, verkligt kunnig i
matlagning och alla arbeten som före-
komma i ett herrgårdshushåll erhåller
plats 1 maj. Christinelunds Gärdskon-
tor, Wassmolösa.

Befattningen som arbetsförestånderska

Vid ÖSTERSUNDS HOSPITAL
blir ledig den 1 instundande juni.
Med befattningen, som är uppförd å
ordinarie stat, utgår en begynnelselön
av 1,020 kr. pr år jämte det dyrtids-
tillägg som av riksdagen bestämmes,
möblerat rum med lyse och värme,
tvätt och tjänstekläder samt 21 dagars
semester årligen.
Ansökningshandlingar, åtföljda av in-
tyg om skicklighet i ledning av väv-
nads- och sömnadsarbeten, avskrift
av skol- och övriga betyg, läkarebetyg,
äldersbevis samt fotografi insändes
före den 30 april till
HOSPITALSKONTORET.

Bättre flicka,

barnkär, van vid hushåll och sömnad
erhåller bra plats till den 20 maj. Sv.
med ålder, löneanspråk och rek. till
"20 maj", Svenska Annonsbyrån, Gö-
teborg.

Barnsköterska

(examinerad eller icke) enkel, pålitlig,
barnkär samt något sykunnig, erhål-
ler plats nu genast eller 1 maj i köp-
mannafamilj på landet. Svar med re-
ferenser och löneanspråk till Fru Han-
na Alenius-Nilsson. Riks 18, Norsjö.

Hushållsfröken,

kunnig i all slags matlagning, inlägg-
ning, konservering och slakt, van att
handleda tjänare, erhåller från 1 juni
anställning vid uppfostringsanstalten
för sinnesslöa barn å Stretered. An-
sökan, åtföljd av betyg, åldersuppgift,
löneanspråk och foto, mottagas av
anstaltens husmor, adr. Källered, in-
till den 28 dennes.

DAM

MED FÖRBINDELSER

I DE HÖGRE SÄLL-
SKAPSKRETSARNA ER-
HÅLLER GENAST LÖ-
NANDE BIINKOMST
SOM AKVISITÖR FÖR
ETT PAR EXCLUSIVA
FRANSKA PUBLIKATIO-
NER. SVAR MED RE-
FERENSER TILL "G.
du B. T.", IDUNS EXP.,
STOCKHOLM, F. V. B.

**EN KOPP
HULTMANS
RENA
CACAO**
är det bästa
på hela dan!

Föreståndarinneplassen

å Försörjningshemmet Halltorp är ledig att tillträda den 1 nästa juni. Ansökan, åtföljd av präst- och läkareintyg samt löneförmaner och övriga handlingar, som kunna styrka sökandens kompetens torde insändas före den 29 april. Att den sökande är kunnig i sjukvård, önskvärt. Ansökningshandlingar insändas till ordf. i Styrelsen för Försörjningshemmet, Halltorp. Stora Rör.

Var finnes

uppoftande, arbetsam och tillgiven flicka med utpräglat ordningssinne, kunnig i sömnad och handarbet som vill göra jungfrus sysslor. Svar till "Kunnig i matlagning", Halmstad p. r.

PLATSSÖKANDE

MOT FRITT VIVRE önskar 22-årig studentska lära matlagning och deltaga i övriga hushållsgöromål. Helst å herrgård i mellersta Sverige och fr. o. m. 15 maj. Villig att event. läsa något m. barn. Fri resa. Svar inom 10 dagar till "Sommar 1921", Sydsv. Dagbl. Kont., Lund.

Huslig, 17 års flicka, med realskoleexamen önskar plats som hjälp och sällskap i verkligt ordningsfullt hem på herrgård, eller att följa med familj eller änkefru utomlands, Frankrike eller England. Villig att under husmoderns ledning deltaga i alla i hemmet förekommande sysslor. Ingen lön men fritt vivre, medlem av familjen. Svar till "Huslig", Iduns exp., Stockholm.

Vårdinneplats

sökes av 40-årig dam (prästdotter från Skåne) från 1 maj eller senare. Kompetent förestått enkelt hem, där jungfru finnes. Förut innehaft dylik plats. Barnkär. Ref. givas, önskas. Svar till "Prästdotter", Villa Hermon, Hälsingborg.

Ung, bildad flicka,

20 år, av god familj önskar komma i ett bättre hem, för att tillse ett par barn gärna å en större gård. Är musikalisk samt något skunnig. Tacksam för svar, som torde sändas till "Relindis", Gumaelius Annonsbyrå, Malmö.

Bättre flicka

önskar plats som hjälp och sällskap i familj där jungfru finnes. Kunnig i matl., sömnad, handarb. Lön önskas. Sv. till "Juni 1921", Iduns exp., f. v. b.

Ung flicka,

van vid husliga göromål, önskar komma i gott hem, helst där jungfru finnes, att hjälpa till i hushållet. Är kunnig i handarbete och något sömnad. Lön önskas. Svar till "Familjemedlem 22 år", Iduns exp., f. v. b.

Enkel, hurtig flicka,

intresserad och van vid alla husliga bestyr, söker plats i bildat hem, som husmoderns verkliga hjälp, eller själv förestått dylikt. Svar till "A. L. O.", Hälsingborg p. r.

22-årig skånska

av god familj som genomgått husmoderskola och kurs i linnesömnad samt deltagit i hemmet med alla förekommande göromål, önskar plats i bättre familj som husmoderns verkliga hjälp, där jungfru finnes. Någon lön önskas. Svar till "Familjemedlem Maj 1921", Iduns exp. f. v. b.

Ung, bättre flicka

önskar plats som jungfru i liten fin familj eller hos ensam dam. Svar till "1 maj I. G.", Iduns exp., f. v. b.

Under sommar- månaderna

önskar kvinnlig seminarieelev plats i familj att undervisa barn i folkskoleämnen. Svar till "Tredjeklassist", Västerbottens-Kuriren, Umeå.

INACKORDERINGAR

1 EVENT. 2 KV. KONTORISTER önska inack. på landet helst vid Salt-sjön fr. d. 15 maj i trevl., yngre, helst musik. fam. där tillf. kan givas att få delt. i trädg.-arb. Svar med pris till "K. K. 21", Iduns exp., Stockholm.

I PRÄST- ELLER LÄRAREHEM på landet önskas inackordering för 16 års flicka under tiden 1 juni—1 aug., helst där lektioner i matematik kunna erhållas. Svar med prisuppgift till "16 år" Box 14, Göteborg.

INACKORDERING sökes under 5 å 6 veckor, (juli—aug.), för 13 års gosse och 11 års flicka (syskon) i gott hem, där tillsyn och god omvårdnad kan påräknas, skogstrakt eller kusten. Svar till "Överingenör", Box 49, Borås.

FÖR EN MEDELÅLDERS eller äldre oberoende dam, som önskar lugnt och gott hem, finnes fr. o. m. 15 juni, för längre eller kortare tid, helinackordering hos äldre, bildad dam. Vacker och naturskön trakt i närheten av storstad. Svar till "E. C.", Vasa Postkontor, Göteborg p. r.

INACKORDERING. Under tiden 15 juni—1 aug. önskas inackordering på landet för en 14 års gosse, där bad, god omvårdnad och tillsyn kan påräknas. Undervisning i tyska och engelska (4:de klass) av manlig person önskas. Svar med prisuppgift till "Sommar 1921", Karlskrona p. r.

Doktorinnan Vilma Erikssons Vilohem, beläget 15 min. skogsväg från Arvika. Adr. Högåsen, Arvika. Bröstklena motagas ej.

För 14-årig flicka önskas inackordering under sommaren i hem på landet, helst i närheten av Stockholm — där omsorgsfull vård och någon hjälp med skolan kan lämnas. Svar med prisuppgift till "Gott hem", Tidningskontoret, Sturegatan 46, Stockholm.

God och billig inackordering erhålles i naturskön trakt på landet för 2 personer, som önska lugn och vila. Svar märkt "Bergsmansgård", Iduns exp., Stockholm.

Tvorne flickor önska under sommarferierna (början av juni—början av juli) inackordering i lantgård i södra eller mellersta Sverige. Svar till "Trevlig sommar", Iduns exp., f. v. b.

Stadigvarande hem

för äldre öppnas till hösten å Svartå Herregård i Nerike. Egna möbler kunna medföras. Anmälningar inom april mån. utg. Förfrågningar med porto till "Fru S. N.", Göteborg 3, p. r.

DIVERSE

Hemorroider

försvinna efter några dagar vid användning av HÄMOSALVAN från Kem. Tekn. Fabr. Elefantens, Göteborg.

Pris kr. 10:— pr stor burk mot postförskott eller förut ins. likvid.

Botande och förebyggande av Lungdotter

medelst systematiska gymnastiska rörelser — se *Medicine Dr. Sylvans bok: Lungdotter och dess botande med gymnastik*, 176 sid., 15 bilder. Ny uppl. Pris 3:50 (postförskott 4:—). *Wilhelmssons Förlag*, 18 St. Nygatan, Stockholm.

Korpulens - Fetma

borttages genom Dr. Hoffbauers lagl. skydd. Avmagringsstabletter.

Fullkomligt oskadligt och framgångsrikt medel som icke förutsätter särskild diet. Inget sköldkörtelpreparat. Inget laxativ. Prospekt på begäran. Pris för hel kur 150 mk och 210 mk inkl. porto och utförelsevis mot postförskott eller efterkrav.

ELEFANTEN-APOTHEKE Berlin A 47, Leipziger Str. 74 (Dönhoffpl.)

Röd näsa, röda händer,

frostskador i allmänhet botas redan efter kort tid med Boreas frostbalsam. Kämt sedan 40 år tillbaka. Absolut oskadligt. Fås hos alla Parfymeri- och Kemikalieaffärer. Pris 4:— kr. pr flaska. Depot: A.-B. PARFYMERI BARLACH, Stockholm C.

Genom en annons uti *Nya Wermlands-Tidningen*, som är *Vermlands äldsta och enda dagliga tidning*, träff. hem i länet far Ni över **10,000** och stiftet.

Huvudkontor: Karlstad.

Väggloss

och all slags ohyra utrotas tillförlitligt av DESINFEKTIONS A.-B. SKANDIA Malmö Göteborg Tel. 5317 Tel. 19610

Vackra lockar

kunna alla damer få genom att användas hårlocksstäljädern "Mary", amerikansk metod. Vågar och lockar håret på några minuter. Ingen bränning som fördärvat håret. Pris pr sats med bruksanv. 1.75, fraktfritt mot postförskott från

A. H. FORSGREN, SANDVIKEN 3.

Doktor J. Arvedsons kurs i Sjukgymnastik, Massage och Pedagogisk Gymnastik

medför enligt kungl. maj: ts medgivande samma komp. och rättigheter som en kurs vid Gymn. Central-Institutet.

Kursen, 2-årig, börjar den 15 sept. Prospekt på begäran gen. D:r J. Arvedson, adr. Odengat. 1, Stockholm.

Professor PATRIK HAGLUNDS Gymnastisk-Ortopedisk-Kirurgiska Privatklinik. R.T. 7025, Stureg. 62, Sthlm S.T. 8301. För behandling av stödje- och rörelseorganens skador, sjukdomar, deformiteter och funktionsrubningar.

D:r A. KARSTEN

Medicinskt Elektricitets-, Ljus- och Röntgeninstitut Kungsg. 60, STOCKHOLM Behandl. av

reumatiska åkommor.

Med. D:r Emil Kleens

ettårig kurs för damer och herrar i Massage och Sjukgymnastik börjar den 1 okt. kl. 10 f. m. N:o 37 Mästersamuelsgatan 2 tr. och fortsätter med biträde av Gymnastikdirektören Fru Elsa Kjellgren till slutet av april 1922. Prospekt begäres städe under adress 43 Engelbrektsgrat. Emil A. G. Kleen.

GÖTEBORGS GYMNASSTISKA INSTITUT

Östra Hamngatan N:o 45 Förmånligaste specialkurs i MASSAGE O. SJUKGYMNASSTIK Ny kurs börjar den 15 september.

I kursen ingår kostnadsfritt undervisning i Pedagogisk gymnastik, Ortopedisk behandling, Elektrisk behandling, Värmebehandling, Zander-gymnastik, Röda Korsets samaritkurs. Begär illustrerat prospekt.

Gymnastikdirektörsexamen

avlägges efter 2-årig kurs av kvinnliga elever vid

Sydsvenska Gymnastik-Institutet.

Ny kurs börjar 15 sept. Prospekt Major J. G. Thulin, LUND.

Institutet för Kvinnliga Läkareassistenter

Nyrtorgsgatan 23 A, Stockholm börjar tvåårig utbildningskurs i sept. 1921.

Kursen omfattar: 1) grundläggande teoretisk-praktisk kurs; 2) kurs i huslig ekonomi; 3) praktisk tjänstgöring som sjukgymnast vid badort; 4) praktisk tjänstgöring i sjukvård samt 5) provtjänstgöring som läkareassistent. Minimitkompetens: 6 klassers läroverk eller motsvarande. Begränsat antal elevplatser. Kostnadsfri platsförmedling efter godkänd kurs. Läkarereferenser. Kursavgift 1,500 kronor. Alla från institutet utexaminerade elever ha va omedelbart erbjudits goda platser. Begär prospekt.

Fräkencreme

Borttager fräknar, finnar, fnassel m. m. Pris kr. 6:50 + porto. Försändes diskret. Franska Parfymermagasinet, Hovleverantör. Drottninggatan 21, Sthlm.

IGA

Misspnydande hårväxt borttages genom

Elektrolysbehandling.

Garanteras utan märke i huden efter behandling.

FRU EBBA HEYDEN

Kungsgatan 12 MALMÖ. Tel. 4215.

Vid reumatism, nervsmärtor, huvudvärk, influensa m. m. verkar

TOGAL snabbt och säkert.

Genom den överraskande framgång, som åtskilliga läkare uppnått med TOGAL, har detta preparat tillvunnit sig ett välförtjänt, allmänt erkännande. Togal är sammansatt efter fullständigt nya principer, och starkt urinsreterande, går det direkt till själva roten av det onda. Det efterlämnar inga skadliga biverkningar. Prompt och säkert vid neuralgi, huvudvärk, reumatism, gikt, ischias, ryggsnitt samt vid värk av olika slag. Verkningsarna göra sig genast märkbara, och Togaltablettens lugnande inflytande gör dem välgörande även vid sömnlöshet. Finnes å alla apotek till kr. 2:60.

Birgittas Äkta Citron-Crème. Ofelbart medel mot sträv och narighet. Bästa ansiktsmassagecrème. Utplånar rynkor och ojämnheter i huden. Tillverkas av saften av friska citroner. Parfymeri S:ta Birgitta, Stockholm. Pris kr. 3:—

Vackra garner i äkta färger för hemvävnad

erhållas billigast från

SVENSK HEMSLÖJD, Biblioteksgatan 12, STOCKHOLM

Kolmårdens rekreations och vilohem

nära Bråviken, öppnas nytt och förstklassigt den 14 maj 1921. 4 timmars resa från Stockholm

HILMA FREDLUND. (Förut innehavare av Östermalms Sjukhem.) Riks Kolmården 24 Postadress: Kolmården

Sommarferiekurs

å badorten Shanklin på Isle of Wight, England, för studerande kvinnlig ungdom från universitetet, högskolor, läroverk o. s. v. Vidare meddelar Fil. Magister Fru Viola Lyttkens, Djursholms-Danderyd (Tel. 68), eller under tecknad, kursens ledare. BERNHARD JANSOON. Lärare v. Linköpings h. allm. Läroverk. Adr.: Linköping. Tel. 1376.

Vid TORSHÄLL, LEKSAND,

mottagas några kvinnl. trädgårdselever 1 april—31 okt. Huvudsakl. prakt. undervisn. Betyg eft. genomgången kurs. Prosp. och ref. på begäran. Lillie Landgren. Märta Philip.

Bengt Hedbergs Målarskola.

Friluftsmålning i Gränna under sommaren. Närmare upplysningar av konstnären, Gränna.

Skogsbo Hushållsskola, Leksand

börjar den 20 sept. 1921 sitt 18:de arbetsår för 8 unga flickor, som slutat skolan. Kursen omfattar enkla och finare matlagning, även vegetarisk, handarbete, vävning samt födoämneslära, bokhålleri och främmande språk. Elever mottagas endast för helt år. Pris 1,700 kr. Närmare upplysningar och referenser lämnas av GERTRUD WALIN. LEKSAND. SIGNE PHILIP.

Strengnäs Husmodersskola

En sex veckors sommarkurs börjar 3 juni. Höstterminen börjar 20 aug. Prospekt mot porto. Fru M. Braune, Strängnäs. Tel. 898.

Le Châtelard s'Vevey Lac Léman

Monsieur och madame Scheerer mottaga några unga flickor, som önska studera språk och musik. Praktiska kurser. Sport. Fina referenser.

På egendom i officersfam., 1 tim. resa fr. Sthlm kunna några unga bild. flickor få utbildning i alla hemmets sysslor, matlag., bakt. m. m. även som vävn. o. enkl. linnesöm. Hårl. luft, trevl. gästrum. Prima ref givas o. fordras. Pris 200 kr. pr mån. Svar till "Nytt och nöje", Allm. Tidningskontoret, Stockholm.

Husmödrar!

Vill någon hjälpa bättre, förlovad, numera fattig lantbrukardotter med något till utstyrelsen? Innerligt tacksam för svar blir sign. "Solstrålen", Iduns exp., f. v. b.

Hysesledig sommarbostad för mindre familj, 3 rum, veranda och kök. Överuppsyningsman De la Motte, Torekov.

Till salu eller uthyrning.

I hög vacker trakt finnes 50 möblerade rum som passar till Hotell eller pensionat. Svar till "Sommarställe vid skog och sjö", Allmänna Tidningskontoret, Stockholm.

Nationaldräkter,

materiel, detaljer, strump. på best., frågor besv. mot dubbelt porto. Svenska Nationaldräkter, Idung, 5, n. b., Sthlm.

För den nyfödde.

Reklamkartongen med komplett, fin väsydd utstyrelse å Kr. 15 samt Extra elegant å Kr. 19 och 25. Mönster medf. Enbart mönster 2:50. Fru Casparsson, 3 Järntorgsgat., Örebro

Tvätt önskas till landet.

Vid sjö. Riks och allm. tel. Västerhanninge 120.

Vid reumatism, nervsmärtor, huvudvärk, influensa m. m. verkar

TOGAL snabbt och säkert.

Genom den överraskande framgång, som åtskilliga läkare uppnått med TOGAL, har detta preparat tillvunnit sig ett välförtjänt, allmänt erkännande. Togal är sammansatt efter fullständigt nya principer, och starkt urinsreterande, går det direkt till själva roten av det onda. Det efterlämnar inga skadliga biverkningar. Prompt och säkert vid neuralgi, huvudvärk, reumatism, gikt, ischias, ryggsnitt samt vid värk av olika slag. Verkningsarna göra sig genast märkbara, och Togaltablettens lugnande inflytande gör dem välgörande även vid sömnlöshet. Finnes å alla apotek till kr. 2:60.

För sommaren i större villa,

vackert belägen vid skog och sjö, finnes tvorne rum till uthyrning. Möbler, linne, sängkläder åtfölja rummen. Villan är belägen 1 km. från järnvägsstation. Svar till "Bad och skogsluft", Svenska Telegrambyråns Annonsavdelning, Stockholm f. v. b.

Rostfläckar

borttagas fullständigt med "Ibem" på alla tygvaror. Fräter ej. Prov mot porto. Aterförsäljare hög rabatt. A. HERRSTRÖM, Stångby.

Vita tygskor

rengöras bäst med "Snövit". Smetar ej. Prov mot 60 öre. Aterförsäljare hög rabatt. A. HERRSTRÖM, Stångby.

GIFT ER ALDRIG

förrän Ni besökt Bröderne
Ljunggrens Möbelfärf, Adolf
Fredriks Kyrkogata N:o 7.

THERMA

elektriska kokspisar

Kunna erhållas genom elektriska
installationsfirmor och affärer
K. Dahl & Co Aktieföretag
Stockholm
Göteborg Sundsvall

Porslinservis

handmålad, konstnärligt mönster
för 12 pers. — 58 pjäser

Pris 94:75

WIKMAN & WIKLUND

Flemminggatan 17, Stockholm
Telefoner: Namnanrop

VINOLIA TANDCRÈME

I hygienisk förpackning

Antiseptisk i verkan
Angenäm i smaken
Särskilt tilltalande
för barnen

Den verkliga kännaren
väljer Vinolia

HAR NI SOMMARARBOSTAD?

ÖSTERSKÄR

Rikstelefon 227 01

ÖSTERSKÄRSKONTORET, Drottninggatan 50

Allm. 23 41, kl. 9—3

Tusenden gå brydda för bostad. Tiden hastar, vad som skall göras, måste göras nu. Goda råd äro därför välkomna.

En plats åt skärgårdssidan, som framför andra erbjuder vackra tomtidyller, är Österskär. Här finnas tomter med flerhundraåriga ekar, björk- och barrskogshagar, passande för lantliga hem och stugor. Här finns det som sökes, land, sjö och härlig, stärkande skärgårdsluft.

Österskärskontoret, som mer än 15 år hjälpt 100-tals personer till trevna tomter och hem, lämnar fortfarande beredvilligt råd och hjälp åt dem, som önska sig skärgårdstomt och villa eller liten stuga. För att underlätta lämnas marken mot mindre betalning, lång amortering, lätta terminer, t. o. m. 100 kr. pr kvartal, om så behövs. Besparande bygghetoder göra kostnaden blott hälften av Stockholmstraktens vanliga, varpå kan vinnas mer än tomten.

Reflekterande tillrådas snarast vända sig till kontoret, som ordnar till det bästa. Förslag finnas från små sportstugor upp till 4—5 rumsvillor, bl. a. vinterbådad, tegeltäckt villa i allmogestil, rum och kök, rymlig veranda, från 3,000 kr. Utbyggd till vardagsrum, kök och hälgstuga c:a 5,000 kr., med bästa lägen å Österskär.

I dem bor Ni bekvämt och varmt. Vackraste lövhagar och kringliggande trädgårdsjord äro under uppstyckning, och inbjudas reflekterande bese desamma. Här om någonstades, gives tillfälle få tomt och villa. Allt beror på Eder! Sjötomter finnas även kvar.

Lämpligt tåg till Österskär (vid Trälhavet, strax utom Waxholm) avgår söndagar från Stockholms Ö. 10.50 f. m., återvänder 3.33 e. m. Vardagar 3.20 e. m. Tåget mötes i Österskär efter överenskommelse med

Oatine

Ni är inte äldre än Ni ser ut att vara,

och ni blir yngre, om ni begagnar *Oatine-havre-crème*. *Oatine* är nämligen något enastående. Ingenting kan jämföras med det i användningen. Bara man lätt gnider in crèmen och torkar av ett ögonblick därefter, rensas porerna på naturligt sätt. Huden får näring, så att ny hud kan bildas, den blir elastisk, smidig, klar och mjuk, och genom åren kan ni alltjämt genom denna behandling med *Oatine* skaffa er eller bibehålla ett gott utseende.

Oatine är en snövit crème, som är vällyktad och behaglig. Den läker också sträv och skrovlig hud, och är därför fullkomligt oumbärlig i barnkammaren.

THE OATINE COMPANY'S GENERALDEPOT FÖR SKANDINAVIEN
Kr. Bernikowsgade 1, Köpenhamn.

THE OATINE COMPANY
LONDON & PARIS.

OATINE. En Gros: Madsen & Wivel, Köpenhamn.

Säljes på apoteken.

ALKOHOLFRI!

ETERFRI!

Klena, i utvecklingen eller vid undervisningen efterblivna **barn** liksom även **blodfattiga vuxna personer**, som känna sig matta, **nervösa** och överarbetade eller som äro lättretliga och fort bli trötta, ha för att stärka sina krafter med bästa resultat använt

Dr. Hommel's Haematogen

det förnämsta blodbildande **kraftmedlet**. Resultaten ha varit storartade vid fall av **anaemi, blodbrist, allmän svaghet, dålig matlust** o. s. v.

AKTIEN-GES. HOMMEL'S HAEMATOGEN, Zürich (Schweiz).

Generalagenter för Sverige: **MALMSTEN & BERGVALL, Göteborg & Stockholm.**

AMATÖRKAMEROR

Fredsutförande. Olika världsfabrikat

MATERIAL OCH TILLBEHÖR
för fack- & amatörfotografer.

AKTIEBOLAGET ARTO, Malmö.

SÖDRA FÖRSTADSGATAN 2.
Rikst. 52 76 och 56 22.

Illustrerad katalog kostnadsfritt.

FAMILJERÄTTSÄRENDEN

Äktenskapsförord. Boskillnads-
och äktenskapsskillnads mål.
Boutredningar och arvskiten.
TESTAMENTEN

Advokattfirman

Andén & Staël von Holstein

Eva Andér. Mathilda Staël von Holstein
Lilla Vartugatan 14.

Rikst. 75 76, 244 88. Allm. 188 86.

Kaffetullen

blev icke höjd, men regeringens sakkunniga anbefalle utsträckt användning av goda och oskadliga kaffesurrogater. Victoria Kaffe är sedan över 40 år tillbaka erkänt såsom ett av de bästa oskadliga kaffetillsättningar. Victoria Kaffe tillverkas av Pehr Fricks Fabriker, Malmö.

M. ZADIGS

prisbelönta neutrala
Lanolin Crème-Tvål

den yppersta av alla Toilette-
tvålar, förlämnar huden ung-
domlig friskhet och skönhet.

M. ZADIG, Malmö.

H. M. Konungens Hovleverantör.

Iduns byrå och expedition,
Mästersamuelsg. 45, Stockholm.

Redaktionen: kl. 10—4.
Rikst. 1646. Allm. 9803.
Red. Högman: kl. 11—1.
Rikst. 8660. Allm. 402.
Expeditionen: kl. 9—5.
Rikst. 1646. Allm. 6147.
Annonskont.: kl. 9—5.
Rikst. 1646. Allm. 6147.

Iduns prenumerationspris:

Idun A, vanl. uppl. med julnummer:	Idun B, praktuppl. med julnummer:
Helt år Kr. 17:—	Helt år Kr. 22:—
Halvt år „ 8:75	Halvt år „ 11:50
Kvartal „ 4:50	Kvartal „ 6:—
Lösnummer „ 0:35	Månad „ 2:25

Iduns annonspris:

Pr millimeter enkel spalt:
40 öre eft. text.
45 öre å textside.

Utländska annonser:
45 öre efter text., 50 öre
å textside, 20 % förh.
för särsk. begärd plats.